

SZAKDOLGOZAT

Hetényi Lili Vera

2024

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Kaposvári Campus

Neveléstudományi Intézet

Gyógypedagógia alapképzési szak

Az állatassisztált intervenció a (gyógy)pedagógiai munkában

Belső konzulens: Gelencsérné Dr. Bakó Márta
egyetemi docens
tanszékvezető

**Belső konzulens
intézete/tanszéke:** Neveléstudományi
Intézet/Gyógypedagógiai
Tanszék

Készítette: Hetényi Lili Vera

Kaposvár

(2024)

Tartalomjegyzék

1. Témaválasztás, problémafelvetés.....	2
2. Elmélet feldolgozása	5
2.1.A gyógypedagógus szakmai kompetenciája.....	5
2.2.Az állatasszisztált terápia.....	7
2.3.A terápiás állatok pozitív hatásai.....	11
2.4.Az intervenció fontossága	13
2.5.Az intervenció és az állatok.....	16
3. Kutatás.....	19
3.1. Kutatásmódszertan.....	19
3.2. Eredmények és értékelésük	21
3.2.1. Demográfiai adatok.....	21
3.2.2. Állatasszisztált foglalkozásokról alkotott vélemények	26
3.2.3.Összehasonlító elemzések.....	38
4. Következtetések és javaslatok	51
5. Összegzés	54
6. Irodalomjegyzék.....	56
7. Mellékletek.....	58

1. Témaválasztás, problémafelvetés

A témaválasztásnál a motivációm fő oka az volt, hogy egész életemben ragaszkodtam az állatokhoz és a természetközelséghez. Saját bőrömön tapasztaltam meg az állatok jótékony hatásait. Több, mint egy évtizede foglalkozom lovakkal, és kutyám is mindig volt az életem során, de a két állatfajon kívül is dolgoztam különféle egyedekkel. Megtapasztalhattam a hatást, amit az életemre gyakoroltak, illetve az érzelmeket, melyet egy-egy élethelyzet során váltottak ki belőlem. Már gyermekkoromban feltűnt egy rosszabb nap után milyen jóérzéssel tölt el, ha állatok közelében lehetek, esetleg lovagolhatok. Először a sportnak és a friss levegőn töltött időnek tudtam be a pozitív hatást, majd ahogy egyre idősebb lettem, rájöttem, hogy elég az állatok közelében lenni a nyugodtabb és kiegyensúlyozottabb élethez. Foglalkoztatott az a kérdés is, miképp hoznak létre pozitív légkört maguk körül az állatok. Elkezdtem érdeklődni az állatasszisztált terápia iránt, és ez nem utolsó indok volt ahhoz, hogy elinduljak a gyógypedagógiai pályán, és a jövőben a tanulmányaimat összekapcsolhassam az állatokkal.

Kutatásom célja átfogóbb képet kapni az állatok és az emberek kapcsolatáról. Főként arról szeretnék tájékozódni, hogy az állatok milyen jótékony hatással vannak az emberek viselkedésére. Érdekel az is, mely módon tudnak az állatok csatlakozni a pedagógiai munkához, és miképpen tudják segíteni egyes szakemberek tevékenységeit.

Nélkülözhetetlennek tartom a gyógypedagógiai munkában az intervenciót és a korai fejlesztést. Mindezek mellett szintén elengedhetetlen a prevenció sok élethelyzetben, kiváltképp a gyermekkorban. Ebből kifolyólag képet szeretnék alkotni arról, hogy az emberi létet bizonyos szituációkban tudják-e az állatok preventív módon befolyásolni. Foglalkoztatott, miképp zajlik a lovas, - illetve a kutyával asszisztált terápia. Ezek tekintetében választottam az állat asszisztált intervenció témakörét, melyben kiemelt fontosságot kapnak a gyógypedagógusok, az érintett gyermekek szülei, és természetesen a gyermekek.

Kutatásom végén választ szeretnék kapni arra, hogy milyen mértékben tudnak hatást gyakorolni az állatok az emberekre, főként a gyermekekre. Ugyanakkor célom volt még megtudni, milyen módon alkalmazható az állat, mint intervencióeszköz. Valamint, hogy napjainkban a gyógypedagógusok körében mennyire elterjedtek az állatasszisztált terápiák, illetve a pedagógusok és más szakterületen dolgozók milyen attitűdöt mutatnak az állatasszisztált terápia irányába. Érdekel az is, hogy a gyermekek szülei milyen hozzáállást mutatnak az ilyen jellegű foglalkozások/fejlesztések irányába.

Részletesebben szakdolgozatomban arra kerestem a választ, hogy a szülők milyen mértékben voltak támogatók/elfogadók az állat bevonásával kapcsolatban. Honnan szereztek tudomást a fejlesztések ezen módjáról, illetve elégedettek-e a foglalkozásokkal. Leginkább pedig az érdekelt, mely területek voltak fejleszthetők, hol és milyen képességeknél értek el pozitív irányú változást a foglalkozásokkal a gyermek életében. Ezentúl, hogy miért éppen ezt a fajta fejlesztést választották, illetve mi volt a kiváltó ok, nehézség a gyermekeknél. A gyermekek viszonyulása és az állatokhoz fűződő kapcsolatuk is további vizsgálati szempont volt. Továbbá képet szerettem volna kapni arról, hogy a pedagógusok milyen attitűddel rendelkeznek az állatasszisztált foglalkozásokkal kapcsolatban. Így négy kutatási kérdést fogalmaztam meg, melyek az alábbiak:

K1: Milyen nehézség van jelen a gyermek életében, amiért elkezdik a foglalkozást?

K2.: Mely területen figyelhető meg változás az állatasszisztált foglalkozások hatására?

K3.: Milyen mértékben elégedettek a szülők az állatasszisztált foglalkozások hatékonyságával?

K4.: Milyen mértékű a pedagógusok támogató hozzáállása az állatasszisztált foglalkozásokhoz?

A négy kutatási kérdés mellett jónéhány más területről is igyekszem informálódni a téma összetettsége miatt. Így számos kérdést fogok feltenni mind a szülőknek, mind a pedagógusoknak, mellyel átfedéseket biztosíthatok a későbbi vizsgálat során, illetve különböző válaszokat hasonlíthatok majd össze.

Célkitűzés

Kutatásom célja jobban megérteni mind a szülőket, mind a pedagógusok attitűdjét az állatasszisztált foglalkozásokkal kapcsolatban. Fontosnak tartom megismerni, hogy a szülők milyen úton jutottak ehhez a terápiás módszerhez, milyen előzetes ismereteik voltak ezzel kapcsolatban. Úgy gondolom, ha erről jobban tájékozodom, akkor közelebb kerülök a szülőkhöz és a pedagógusok mellett magához az állatasszisztált fejlesztéshez is.

Szeretnék rávilágítani az állatokban rejlő lehetőségekre, arra, hogy a bevonásukkal milyen mértékben képes egy adott gyermek változni pozitív irányban. Szeretném, ha a kutatásom előrébb vinne abban, hogy a gyermekeknél ismerjem azokat a területeket, amiket érdemes fejleszteni, illetve mely képességeknél járt a folyamat sikerrel. Az ismeretek

birtokában pedig a későbbi munkámhoz is lehetőség adódik betekintést nyerni az állatasszisztált fejlesztések világába.

Célként tűztem ki, hogy összképet alkossak az állatasszisztált foglalkozásokról, melynek segítségével nagyobb rálátásom lesz ezen terület alkalmazásában. Úgy gondolom, hogy minél mélyebb ismereteket kell alkotni a témával kapcsolatban, annak érdekében, hogy a gyermek fejlesztése örömteli és hasznos legyen. Ennek tudatában szükségesnek ítélttem megkérdezni a szülőket és a pedagógusokat is számos különféle tényezőről. A szülőknek kulcsfontosságú szerepe van a terápiák, foglalkozások végzése során, ezért célszerű bizonyos mértékig bevonni őket a folyamatba. Ebből kifolyólag a szülők hozzáállása, támogatása és motivációja is kimagaslóan fontos.

Ugyanakkor a szakemberek attitűdje is nagymértékben meghatározó, ezért kutatásomban erre is fektettem nagyobb hangsúlyt. Céлом volt betekintést nyerni a pedagógusok elképzeléseibe és későbbi terveikbe a fejlesztésekkel kapcsolatban. Tehát az állatasszisztált terápia és foglalkozás rendkívül komplex tevékenység, így céлом volt széles spektrumon vizsgálni ezt a fajta fejlesztési eljárást.

2. Elmélet feldolgozása

2.1. A gyógypedagógus szakmai kompetenciája

A kompetencia szó latin eredettel bír, s jelentése alkalmasság, ügyesség. Ha a gyógypedagógus kompetenciájáról beszélünk nem elhanyagolható az sem, hogy miképp tudja átadni a tudását, milyen eszközökkel, módszerekkel rendelkezik. A gyógypedagógusoknak a mindennapok feladatainak tükrében különféle kompetenciája alakul ki. A gyógypedagógia folyamatosan fejlődik és átalakul, a szakterületek sokkal multifunkcionálisabbak, illetve mélyrehatóbbak lettek napjainkra (Mesterházi és Szekeres, 2019).

A gyógypedagógus kompetenciáját hazánkban rendelet is meghatározza; „63/2021. (XII. 29.) ITM rendelet a pedagógusképzés képzési terület egyes szakjainak képzési és kimeneti követelményeiről”. A rendelet elsősorban definiálja a gyógypedagógus képzés célját, és ad egy általános leírást, hogy mely kompetencia kialakulása szükséges az alapszak elvégzéséhez, majd a későbbi munkához. Ezt követően pedig szakirányokra bontva fejti ki, hogy milyen tevékenységekre, illetve feladatkörökre áll készen a végzett gyógypedagógus. Átfogóan a rendelet az alábbi négy elsajátítandó szakmai kompetenciáról ír:

- a gyógypedagógus tudása
- a gyógypedagógus képességei
- a gyógypedagógus attitűdje
- a gyógypedagógus autonómiája és felelőssége

A továbbiakban ezeket a kompetenciákat bontja le a rendelet szakirányok szerint (Szabó, 2023). Mindemellett a 326/2013. (VIII. 30.) kormányrendelet ír átfogóan a pedagóguskompetenciákról is, melyek az alábbiak:

- a pedagógus szakmai tevékenysége, szaktárgyanként a tudása, tantervi tevékenységekhez fűződő kompetenciája megfelel-e
- a pedagógus megtervezi és alkalmazza a pedagógiai folyamatokat és tevékenységeket, melyhez önreflexiót is képes készíteni
- a pedagógus képes a tanulót támogatni a tanulásban
- a pedagógus módszertanilag felkészült, és figyelembe veszi a tanuló személyiségét, annak fejlesztésekor, az egyéni bánásmódot, a sajátos nevelési igényt, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek sajátosságait

- a pedagógus képes erősíteni a csoportkohéziót, integrációval, esélyteremtéssel, nyitottsággal, illetve osztályfőnöki tevékenységgel
- a pedagógus képes folyamatosan monitorozni, elbírálni és elemezni a gyermekek személyiségfejlődését
- a pedagógus megfelelő kommunikációs eszközöket alkalmaz, mellyel létrejön a szakmai együttműködés és a kimagasló problémamegoldás
- a pedagógusnak megfelelő az autonómiája és a szakma iránti elhivatottsága (Szabó, 2023).

Ezenkívül a gyógypedagógusoknak számos szerepet kell magukra ölteniük, ha ezt a hivatást választják. Néhány példa:

- tanárszerep
- terapeutaszerep
- diagnosztaszerep
- tanácsadószerep
- koordinátorszerep
- konzultációs szerep
- oktató (szakember) szerep
- hivatalnokszerep

Ezek a szerepek folyamatosan bővültek, formálódtak a társadalmi, az intézményi, az együttnevelésben érintettek és a gyógypedagógusok saját tapasztalásainak és elvárásainak megfelelően (Mesterházi és Szekeres, 2019).

A szerepvállalásoknak köszönhetően előjöhethetnek bizonyos viszontagságok is a pedagógus karrierje során, ezt a Pedagógiai Pszichológia (Horváth, 2004) című könyv tanárparadoxonként írja le. A pedagógusnak azonosulási mintát kell nyújtaniuk, így összeférhetetlennek tekintik, ha a pedagógus magánélete valamely szegmensében deviáns viselkedést mutat. A pedagógusoknak a közfelfogás szerint műveltnek, kulturáltnak, társadalmilag aktívnak, tájékozottnak stb. kell lennie. Néha ez a felfogás vezet oda, hogy a pedagógusokban nagyfokú félelem és szorongás alakul ki. Ugyanakkor a fent említett könyv ír arról, hogy ha a szerep nem külső motivációból fakad, hanem belülről, akkor a pedagógus képes átérezni a szerepeit. Így, ha a pedagógus kongruens, és képes a szerepekkel való azonosulásra, akkor tulajdonképpen a szerepjelleg eltűnik. A kongruencia létrejöttéhez képessé kell válnia a pedagógusnak a teljes szerepazonosuláshoz, viszont ez járhat személyiségtorzulásokkal is. Kérdés az, hogy a pedagógusnak mennyire kell azonosulnia a szerepekkel. „A. Sz. Makarenko

azt hangoztatta, hogy a tanárnak játszania kell szerepét, mivel nem engedheti meg magának, hogy szerepével mintegy azonosuljon is, mintegy felolvadjon abban. Nem lehet mindig igazából mérges, amikor szerepe szerint mérgesnek kell lennie, mert ez olyan idegi megterhelést is jelentene, amit nem lehetne hosszabb távon elviselni...' (Horváth, 2004).

A szerepvállalások kapcsán kifejezetten jelentős a terapeuta szerep, mely a lélektan és a pszichoterápia világából fejlődött ki napjainkig. Kialakulásának oka a 20. század elejére vezethető vissza, mikor megjelentek alapvető mentálhigiénés problémák. Majd a 20. század második feléhez érve egyre jobban a pszichológia felé fordult a gyógypedagógiai ellátások sokasága, s a feladatellátáshoz fontossá vált számos pszichoterápiás eszköz (Gordosné, 2012). A terapeuta szerep sokszor elengedhetetlen a gyógypedagógiai munkában, hiszen akár egészségügyi, rehabilitációs, rehabilitációs munka velejárója is lehet. Számos terápia áll rendelkezésre, alrendszer az alábbiakra tagolódik:

- Kognitív terápiák (pl.: Frostig, Ayres)
- Mozgás terápiák (pl.: TSMT, HRG)
- Szocioemocionális képesség-, és készségfejlesztő terápiák (pl.: állatasszisztált terápia)
- Tanulásterápiák (pl.: INPP)
- „Komplex” terápiák (pl.: Sándor Éva-féle komplex vizuális pedagógiai művészeti terápia)
- Egyéb terápiák (pl.: LEGO-terápia)

Az állatasszisztált terápiát a szocioemocionális terápiák közé sorolták a művészetterápiával, a meseterápiával és a játékterápiával (bábterápia) együtt (Gereben, 2022).

Az állatasszisztált terápiák végzéséhez kifejezetten speciális kompetencia szükséges. Attól függően, hogy a pedagógus milyen állatot von be a munkába, nem elég csak megalkotni a különböző fejlesztő foglalkozások tartalmát, ismerni a kompetenciahatárokat, jogszabályokat, hanem tisztában kell lenni a bevont állat temperamentumával, személyiségével és a szükségleteivel is.

2.2. Az állatasszisztált terápia

Ha az állatasszisztált terápia régmúltjára és kialakulásának okaikra szeretnénk választ kapni, akkor a biofilia elmélethez kell fordulnunk. A fogalom szerint evolúciós magyarázatra is visszavezethető az a tény, hogy pozitív hatással bírnak az állatok az emberekre. A teória szerint az állatok a veszélyt hamarabb érzékelik, ebből fakadóan az ember akkor lehetett nyugodt, ha az állat is az volt. Az állatasszisztált terápia tehát nem újkeletű dolog, sőt egészen

1792-ig kell visszatekintetünk, ha az első terápiás eljárást keressük, melyet állatokkal végeztek és az eseményeket dokumentálták. A feljegyzések Angliában készültek, ahol többek között nyulakkal próbálták segíteni a pszichés zavarokkal küzdő betegeket. Az első feljegyzések William Tuke nevéhez fűződnek, aki úgy gondolta, hogy a páciensek, akik „érzelmi betegek” fejlődött az „emberségük” használatok bevonásával. (Molnár és mtsai, 2015).

Viszont az állatasszisztált terápia kibontakoztatójának egy pszichiáter nevét is említhetjük, aki Boris M. Levinson volt. Az állatok jótékony hatásáról számolt be, legfőképpen gyermekek kezelését illetően végzett vizsgálatokat. Levinson tanulmányai indították el azt a folyamatot, mely teret adott az állatasszisztált foglalkozások jótékony hatásainak vizsgálatához és a különféle kutatásoknak (Babos, 2013).

Ami minden esetben elengedhetetlen, hogy a bevont állatról legyenek megfelelő információink mind a szakemberek, mind a kliensek biztonsága érdekében. Nem utolsó szempont az állat kiválasztásánál az egyed jóllétét is figyelembe venni. Az állatasszisztált terápia sokrétű, csoportosítása lehet: AAI, AAA, AAP/AAE, AAT, RAP-RAT, PT, HT, DAT. A legtöbbször használt rövidítés például az AAA, AAE, AAT. A fentebb említett mozaikszavakat az *első táblázatban* foglaltam össze a megfelelő szakirodalom alapján.

1. **táblázat:** Az állatasszisztált terápia csoportosítása

(Forrás: Saját szerkesztés Molnár és mtsai (2015) alapján)

Rövidítés	Rövidítés jelentése	Magyar név	Tevékenység
AAI	Animal Assisted Intervention	Állatasszisztált intervenció	Ide sorolható az összes olyan intervenciós eljárás, mely állatot von be a fejlesztésbe.
AAA	Animal Assisted Activity	Állattal segített tevékenység	Ezt tekinthetjük a leggyakoribb kifejezésnek, mert minden olyan tevékenység idesorolható, amely állatok bevonásával járó elfoglaltságot

			takar. Legyen szó neurotipikus vagy atipikus fejlődésmenetet mutató gyermekeknek vagy felnőtteknek szánt foglalkozásról. A spontaneitás miatt itt nem feltétlen beszélünk terápiáról.
AAT	Animal Assisted Therapy	Állatasszisztált terápia	Célorientált, tudatos fejlesztés, terápia, mely pozitívan hat az adott betegségre vagy sérülésspecifikusan fejleszt.
AAP/AAE	Animal Assisted Pedagogy/ Animal Assisted Education	Állattal asszisztált pedagógia/oktatás	Ebben a kategóriában pedagógiai-nevelési-oktatási tevékenység történik, pedagógus irányításával.
PT	Pet-therapy	A kutyával segített terápia	E kategóriában a kutyát alkalmazzák terápiás társként.
HT	Hippotherapy	A lóval segített terápiás eljárás/ Hippoterápia	A terápia ez esetben kiegészül egy további szakemberrel, aki a lovat vezeti, és az állatot irányítja. A terápiába bevont állat a ló.

RAP/RAT	Rabbit-assisted pedagogy and therapy	Nyúllal segített pedagógia és terápia	Ebben a kategóriában a segítő állat a nyúl, melyet leginkább gyermekek fejlesztésére alkalmaznak.
DAT	Dolphin-assisted therapy	Delfinnel segített terápia	A terápiás folyamatban a delfin lesz a segítő hatást kiváltó állat. Pozitív hatása az együtt végrehajtott vízben történő mozgással érhető el.

Széleskörűen alkalmazzák és vonják be a szakemberek az állatfajokat, főleg az elmúlt ötven év tapasztalatai és fejlődései alapján. Viszont az elmondható, hogy a legtöbbször alkalmazott faj a kimagasló intellektusuknak és kimagasló háziasításuknak köszönhetően a kutya, a ló és a delfin. Hazánkban számos elvárás, illetve jogszabály van érvényben bizonyos állatfajokra vonatkozóan, amennyiben terápiás munkát kívánnak folytatni az egyeddel a szakemberek. Legtöbbször ezek az előírások kutyákra vonatkoznak, ahogy hazánkban is a 27/2009. (XXII.3.) SZMM rendelet szabályoz számos tevékenységet. Például a kutyák kiképzését, a vizsgájukat, alkalmasságuknak a feltételeit. Hazánkban a jogszabály külön kitér a vakvezető, a mozgáskorlátozott személyt segítő, a hangot jelző, a rohamjelző, a személyi segítő és a terápiás kutyára (Molnár és mtsai, 2015).

A Magyar Lovasterápia Szövetség Alapítványának számtalan célja és feladata van, amikhez szükség van kompetens szakemberekre. Ennek érdekében különböző szakterületekről várják a Szövetséghez történő csatlakozást a hozzáértő emberektől. Akár sportszervezetek, civil szervezetek, nevelési-oktatási intézmények, lovas szakemberek, orvosok is csatlakozhatnak a Szövetséghez. Viszont a lovasterapeuta végzettség megszerzéséhez gyógypedagógia, pszichológia, vagy gyógytornász alapvégzettség szükséges (Wagner, 2008).

2.3.A terápiás állatok pozitív hatásai

Az állattal asszisztált terápiának számos jótékony hatása van. Néhány fő kategória:

- fizikai hatások
- emocionális hatások
- szociális hatások (Babos, 2013).

Szociális partnerként emlegeti a lovat a Lovasterápia című könyv (Hartje, 2012).

Továbbá, ha nem csak a lovak társaságáról, hanem a lovaglásról, mint mozgásformáról beszélünk, az ember mentális állapotán túl másra is kifejtik a hatásukat. Az ember élettanát is befolyásolják a mozgás által. Például megváltozik a pulzusszám, javul a légzés, a belső szervek munkája máshogy alakul. Az izomzat jobb munkát lesz képes ellátni, illetve felélénkülnek az érzékszervek miközben együtt mozog a lovas a lóval (Hartje, 2012). Ezeket a hatásokat elsődleges hatásnak írja le a Gyermekút, Mozgásterápiás protokoll a kora gyermekkori intervencióban című kiadványa (Szvatkó és mtsi 2016). Másodlagosként pedig az alkalmazkodásról ír az ezzel foglalkozó rész, hiszen egy élőlényel kell együtt dolgozni, és ebből a gyermekek számos tapasztalatot gyűjthetnek, illetve rengeteg inger éri őket. A lovasterápia magában foglalja a gyógypedagógiai lovaglást és lovastornát, a hippoterápiát, és a pszichológiai lovasterápiát. Ezeket a terápiákat más-más szakember végezheti, melyeknek célja, hogy a sérülés, fogyatékoság, illetve akadályozottság mérséklődjön, létrejöjjön a képességfejlesztés, a rehabilitáció, illetve a rehabilitáció.

A szakirodalmak szerint a ló mellett a kutyával asszisztált foglalkozásokra kerül a legnagyobb hangsúly. Amennyiben valaki felveszi a kapcsolatot egy kutyával, az már számos pozitív hozadékot hordoz magában. Itt is megjelenik több nagy kategória, melyeket pozitívan tud befolyásolni a kutyával történő foglalkozás. Jótékony hatással van az ember élettanára, kedvező hatással bír a stressz szintjére, illetve segíti az embert a kikapcsolódásban. Mindemellett a kognitív funkciókra is hatással vannak a kutyák, főleg a gyermekeknél növekszik a motiváció, érdeklődés, és a tanulási folyamatban is megjelenik a jóval nagyobb összeszedettség és a hatékonyság. Végző soron pedig a szociális terület is fejlődhet a kutyával asszisztált foglalkozások során (Csorbáné és Szakács, 2017).

A fizikai hatásoknál részletesen taglalja az Animal-Assisted Brief Therapy (Pichot, 2012) a szülők gyakori hal vásárlását a gyermeküknek első állatként. A vásárláskor abban bíznak a szülők, hogy a gyermekük bizonyos tulajdonságokat elsajátítanak majd a hal gondozásakor, mint például a felelősségtudatot. Általában ilyenkor a szülők nem is tudják, hogy pusztán az akvárium megfigyelése is már csökkenti a szorongást, és egyéb számos jótékony

hatással bír a felnőttekre és a gyermekekre egyaránt. A könyv a fizikai hatások mellett ír a mentális hasznokról is, melyet az állatok képesek adni az embereknek. Az állattartók arról számoltak be, hogy kevésbé érzik a mindennapokat magányosnak, lelkiileg kiegyensúlyozottabbak lettek, mindemellett javult a közérzetük is. Az emberi kapcsolatok gyakran stresszesek, érthetetlenek, kiszámíthatatlanok, viszont másképp van ez az állatokkal, és talán pont ez adja meg az állatasszisztált foglalkozásoknak a jótékony szerepét. A gyermekek változnak az állat mellett, sokkal mélyebb lesz az empátiájuk másokkal szemben, megtanulnak bízni, felelősséget vállalni, elengedni, az önbecsülésük és az énképük is alakul, illetve a szociális kompetenciájuk egyre jobb lesz (Pichot, 2012).

Más szakirodalom tovább bontotta az állatok jótékony hatásait osztálytermi szintre. Megvizsgálták, hogy mikre hathat az állat jelenléte egy adott csoportban. Ilyen kutatás volt például az állatok bevonásának hatása a tanulók osztálytermi viselkedésére, illetve tanulmányozták a tanulók oktatása, figyelmük felkeltése sikerebbé válik-e az állat jelenlététől. Külön kitér a könyv azokra a kutatásokra, ahol autizmus spektrumzavarral, vagy egyéb atipikus fejlődésmenttel együtt élő gyermekek körében alkalmaztak állatot az iskolában (McCardle és mtsi 2017).

Számos feladat, illetve trükk áll rendelkezésre, amennyiben gyógypedagógusként megfelelő kompetenciánk van a terápiás kutya bevonásához. Motivációt elősegítő feladatokat alkalmazhatunk, melyek pozitívan befolyásolják a gyermek kognitív képességeit, az önellátást, a mindennapi szokások kialakítását, a kommunikációt, a motorikus képességeket és a szociális képességeket. Ezekhez támpontokat ad az *Animal Assisted Therapy Activities To Motivate and Inspire* (Lind, 2009) című könyv. Egy összegző táblázatban részletezi, hogy a tevékenységek miben nyújthatnak segítséget, illetve konkrétan leírja a feladatok menetét.

Az *Animal Assisted Therapy* Francesc Ristol és Eva Doménech (2015) szerzőpárostól pedig négy nagy kategóriát alkot, melyekben fejlesztés, rehabilitációs tevékenység érhető el. Ez a négy az alábbi:

- szenzoros stimuláció
- kognitív fejlesztés
- pszicho-motoros tevékenység
- szocializáció.

Tetten érhető az a tény, hogy a szociális kompetencia szinte minden szakirodalomban megjelenik, és talán a legfontosabbként van említve a fejleszhető területek, illetve a kulcskompetenciák közül. A szociális kompetencia fejlesztése nem csak a korai intervencióban

vagy a korai életévekben kimagaslóan fontos. Hiszen szinte mindennek az alapja az, hogy milyen módon vagyunk képesek a társadalomba integrálódni, illetve önmagunkat kellőképpen sikerült-e elfogadni, hol tart a személyiségfejlődésünk. Az állatasszisztált terápia segíthet azoknak a felnőtteknek is, akik a fejlődésüket tekintve neurotipikusak, de elakadtak az életük során valami oknál fogva. Segíthet visszatérni önmagunkhoz, de elősegíti a társadalomba történő adaptációt is.

Milly Pfleiderer szociálpedagógus foglalkozott olyan felnőttekkel, akik hajléktalanok voltak, drogfüggők, abúzusnak kitett személyek, illetve büntetett előéletűek. Leírásai alapján a traumát átélt nők megnyílnak a ló közelében, biztonságban érzik magukat, holott hatalmas állatokról van szó, mégis a meleg testi kapcsolatot biztosítja a nőknek a ló, amiből hiány van az életükben. Számos pozitív tulajdonságot vesznek magukra a lóval együtt dolgozó sérült emberek, mint például a megbocsátás, a bizalom, az elfogadás. Mikor már ezen tulajdonságok a felnőtt emberek szerves részeivé váltak, sokkal könnyebben fognak újra jelentős tagjává válni a társadalomnak, és ezzel a szociális kompetenciájuk is pozitív irányba előremozdulhat (Klimke, 2003).

A gyermekeket, illetve akár a felnőtteket is számos területen fejlesztheti az állattal asszisztált tevékenység, illetve attól a fontos tényezőtől sem tekinthetünk el, miszerint a szakember is új kompetenciára tesz szert a foglalkozások megtartásával. Amennyiben képessé válunk pedagógusként alkalmazni az állatokat a munkánk során, betekintést nyerhetünk a gyermekek világába azáltal, hogy az adott gyermek miként viszonyul az állathoz. Illetve tényként kezeljük, és elfogadjuk azt, hogy minden ember egyedi, függetlenül a környezete által alkotott tényezőktől (Pichot, 2012). Ezekkel az ismeretekkel és az állatok bevonásával lehetőségünk nyílik arra, hogy sokkal hatékonyabban együtt dolgozzunk gyógypedagógusként gyermekekkel, vagy akár felnőttekkel.

2.4. Az intervenció fontossága

A korai életszakaszok megsegítése pótolhatatlan, kiemelt fontossággal bír a prevenció és az intervenció is a korai gyermeknevelésben. Az egészséges fejlődés támogatásának, és az időben nyújtott prevenciónak és intervenciónak pozitív hatása van a későbbi évekre is egy gyermek életében. A felnőtt lét életminősége és jólléte visszavezethető a kora gyermekkori kötődésre, életminőségre, egyéb befolyásoló tényezőkre. Nem csak az egyén részéről kell vizsgálni a kora gyermekkori intervenciót, hanem család és társadalom szempontjából is, hiszen a kedvezőbb életutak más esetben is pozitívan hatnak. Sőt, ha az egyén a társadalom hasznos tagja, akkor az a gazdaságra is jól fog hatni (Kereki, 2017).

Az intervenció nem csak a gyermek születése utáni néhány év megsegítéséről szól. Ha a koragyermekkorai intervenciót nézzük, figyelembe kell venni azt is, hogy a gyermek fogantatásától kezdve nyújtanak segítséget a szakemberek egészen az iskolába lépésig. Feladata az intervenciónak a szűrés, a problémák felismerése, diagnosztizálása, kezelése. Továbbá rehabilitáció, rehabilitáció, terápiák és gyógypedagógiai fejlesztések, tanácsadások is szerves részét képezik a koragyermekkorai intervenciónak (Kereki és Szvatkó, 2015).

A korai intervenció, a koragyermekkorai intervenció és a korai fejlesztés kifejezést el kell határolni egymástól. A három meghatározás elkülönítésének a nehézségét az adja, hogy az eltérő területek másként alkalmazzák a fogalmakat. Másként definiálja a szociális, egészségügyi, illetve a gyermekvédelmi terület. Emellett a köznevelés hosszabban fejti ki; gyógypedagógiai tanácsadás, korai fejlesztés és gondozás. A jogszabályban meghatározottak szerint ez a tevékenységi terület fedi le a gyermekek 6 éves kor alatti fejlesztését. 2005-től szerették volna egységesebbé tenni a fogalmakat, így a koragyermekkorai intervenció kifejezés került előtérbe. Ezzel egyidőben meghatározták a kiemelt célcsoportokat, a preventív hozzájárulást, a család megsegítésének fontosságát egészen a gyermek iskolába lépéséig. Tehát széles spektrumon mozog a koragyermekkorai intervenció, egészen a szűrésektől elkezdve foglalkozik a gyermekekkel és családjaikkal a terápiáig (Kereki, 2017).

2005-ben egyéb változások is megjelentek egy kormányrendelet hatására, melyben arra bíztatták a többcélú kistérségi társulásokat, hogy vegyenek részt a pedagógiai szakszolgálati munkában. Területenként kettő feladatkör ellátását kellett biztosítani, ami azt eredményezte, hogy sokszor a családoknak sokat kellett utazni olyan helyszínre, ahol megvoltak a számukra megfelelő tárgyi és személyi feltételek. Kénytelen volt a rendszer átalakulni, megújulni, és 2010 után nagyobb szemléletváltás következett. Új jogszabály jelent meg, mely több előírást alkotott az előzőnél, részletesebben kifejtette a kompetenciahatárokat, követelményeket, eljárásrendet. Majd a 2011. évi CXCV. törvény a köznevelésről és a 15/2013. (II.26.) EMMI rendelet segítette a pedagógiai szakszolgálatok feladatellátásnak komplex átszervezéséhez. Így 2013-ra minden megyében létrejött egy pedagógiai szakszolgálati ellátórendszer. A gyógypedagógiai tanácsadás, korai fejlesztés és gondozás mellett számos feladatot lát el az intézmény.

További tevékenységi körök:

- szakértői bizottsági tevékenység
- nevelési tanácsadás
- logopédiai ellátás

- továbbtanulási, pályaválasztási tanácsadás
- konduktív pedagógiai ellátás
- gyógytestnevelés
- iskolapszichológiai, óvodapszichológiai ellátás
- kiemelten tehetséges gyermekek, tanulók gondozása

A pedagógiai szakszolgálatokon belül igen sokféle a szakember ellátottság, és 2014 óta folyamatosan bővül az ott dolgozók létszáma. Megtalálható gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus, logopédus, tanácsadó pedagógus, tehetségfejlesztő pedagógus, gyógytestnevelő tanár, konduktor és pszichológus is a szakmai csoportban (Mile és Kiss 2022).

Jellemzően a 20. század első feléig, csak tanköteles kortól kezdődött a fogyatékos gyermekek ellátása, így számos szenzitív szakasz fejlesztése kimaradt. Elmondható, hogy igen nagy hátránnyal indultak a fogyatékos gyermekek a korai intervenció elmaradása miatt. A 20. század közepétől egyre jelentősegteljesebbnek tartották a korai életszakaszt, és kiemelt figyelmet kapott az egyénre szabott tervszerű fejlesztés (Lányiné, 2017). Egyre több kutatás foglalkozott az agy strukturáltságával, a kognitív idegtudománnyal, illetve azzal, hogy milyen problémákat okoz az, ha az agynak egy adott területe késve fejlődik. Az agy hierarchikus felépítésű, így kulcsfontosságú az alapok kialakításának megfelelő felépítése. Meghatározták, hogy az agy strukturálódása már jóval a születés előtt megkezdődik, és egészen a felnőttkorig változik. Az idegrendszer fejlődésének tekintetében a szenzitív periódus kifejezetten hosszú, a születéstől számítva a gyermek ötödik életévéig tart. Ebben az öt évben fejlődik a legdinamikusabban, tehát minden inger és tapasztalás, ami éri a gyermeket, ki fog hatni a felnőttkorára (Kereki, 2017).

Összességében kijelenthető, hogy a kora gyermekkori intervenció minden gyermeknek és családnak segítséget nyújt egészen a fogantatástól az iskolába lépésig. Viszont vannak célzott csoportok, akikre nagyobb hangsúlyt fektetnek. Ilyen a fejlődési rizikóval született gyermek, a sérült vagy fogyatékos gyermek, a megkésett fejlődésmentet mutató gyermek, a krónikus beteg, a pszichés fejlődés szempontjából kockázatnak kitett gyermek, a szociálisan fenyegetettséggel élő gyermek, illetve a kiemelten tehetséges gyermek. Gyakran ezek a csoportok átfedést mutatnak egymással. Természetesen itt nem csak a gyermek kap ellátást, hanem a család is részesül különböző támogató/segitő eljárásokban. A szakemberek fejlesztik a mentális egészséget, ami a későbbiekben a viselkedésszabályozást kedvezően befolyásolja (Mesterházi és Szekeres 2019).

2.5. Az intervenció és az állatok

A gyermekkor nem könnyű, akár atipikus akár neurotipikus fejlődés megy végbe az adott embernél. Kiskorban a gyermekek próbálják racionálisan értelmezni az őket körülvevő szabályrendszert, logikát keresnek a mindennapokban. Minden inger és tapasztalás új, így kijelenthető, hogy ez a szakasz kicsit sem zajlik le zavartalanul. Néha viszont van valami egy család életében, ami többnyire biztosítja az állandóságot, és ez pedig a háziállat jelenléte. Napjainkban a gyermekeket hatalmas kihívás elé állítjuk az információáradattal, a rengeteg ingerrel és a felgyorsult életvitellel. Viszont az állattartásban általánosságban megfigyelhető egyfajta rendszer és olyan kialakult napirend, ami többnyire állandó. A gyermekeknek pedig a bejósolhatóság és a kiszámíthatóság adja meg a biztonságérzetet (Becker és Morton 2002).

Már koragyermekkorban is hatalmas érdeklődést mutatnak a gyermekek az állatok iránt. Erre több kutatás is bizonyítékként szolgál. Hat és harminc hónap közti gyermekeket vizsgáltak, melyben elemes játékalakok iránti érdeklődést, illetve az igazi állatok után való érdeklődést elemezték. Egyértelműen több figyelmet kapott az élő állat. A gyermekek jobban próbáltak kapcsolatot teremteni velük, illetve igyekeztek kommunikálni. Ehhez hasonló kísérletek igazolták, hogy koragyermekkorban befolyásolja az állat jelenléte a mentális fejlődést. Óvodai kísérletet végzett Robert Poresky, melyből azt a tanulságot tudta levonni, hogy azok a gyermekek, akik együtt nevelkedtek háziállattal, magasabb fejlettséget mutattak számos területen (kognitív, szociális, motoros funkciók). Egy iskolai felmérés alapján szintén pozitív elismerést kaptak az állatok. A gyermekeket arra kérték, hogy írják fel a legfontosabb kapcsolataikat. Az összegzés alapján az állatok kimagasló pontszámmal bírtak, hiszen mindig meghallgatják a gyermekeket, elismerik az érzéseiket, illetve mindig van idejük a közös tevékenységre. Robert Poresky skálát is dolgozott ki annak érdekében, hogy eredményeket kapjon arról, hogy egy adott gyermek milyen mértékben kötődik a társállathoz (Becker és Morton 2002). Ezzel szemben nagyon érdekes irányzat alakult Japánban, ahol a segítőállatok szerepét robotok vették át. Ezek a robotok lettek az úgynevezett szociális robotok vagy segítőrobotok. Vizsgálták, hogy az élő vagy élettelen társ tudja jobban kielégíteni az idősek vagy fogyatékos emberek életminőségét. Annak ellenére, hogy Japánban is megtalálhatóak a segítőkutyák, mégis nagyobb számban jelentek meg a segítőrobotok (Loványi, 2022).

Környezeti hatások tehát befolyással vannak a gyermek fejlődésére, ennek tekintetében a korai évek tapasztalásai jelentősen meghatározzák az agy fejlődését a későbbi élet folyamán. A gyermekkorban átélt események beépülnek az idegrendszerünkbe, úgymond lenyomatokat hagynak az agyban. A szenzomotoros élmények, a megfelelő kapcsolatok, a

kötődés kialakulása és a szociális hatások fogják megalapozni az egészséges agyi fejlődést és a képességek hierarchikus felépítését (Kereki, 2017).

Az állat jelenléte az ember környezetében meghatározó impulzusokat válthat ki. A mindennapokban, ha a gyermek életében jelen van egy állat, vagy állatok, befolyással lehetnek a gyermek fejlődésére. Akár, ha a szenzomotoros élményeket vesszük alapul, akár a szociális kapcsolatok kialakulását, az állattal való ismerkedés, és megfelelő bánásmód segíthet a gyermek ezen területeinek fejlesztésében is. Végsősorban pedig említést kell tenni a családban a szülők szerepéről. Az állattartás egy családon belül számos alkalmat biztosít arra, hogy szabályokat alkossunk, majd azokat betartsuk, következetesek legyünk és helyesen viselkedjünk, ezáltal mintát nyújtunk a gyermekeknek is (Becker és Morton 2002). A szülői aktivitás szerepe tehát kulcsfontosságú, kiváltképp, ha a gyermek részt vesz valamilyen fejlesztésben. Napjainkban ez a felfogás a mérvadó, a közelmúltban viszont nem minden esetben vonták be a szülőket a gyermek fejlesztésébe. Pedig kijelenthető, hogy a gondviselővel együtt dolgozni mindenki számára előnyt jelenthet. Kutatások bizonyítják, hogy a szülők, akik részt vettek a gyermekükkel kapcsolatos fejlesztésben, sokkal elégedettebbek és motiváltabbak voltak, illetve a részvétel segíti a szülőket az elfogadás rögzítésében. Valamint a fejlesztés nem csak intézményen belül kell, hogy megtörténjen, szükséges, hogy a család mindennapjaiban is létrejöjjön pozitív irányú változás. Napjainkban úgy fogalmazzuk a koragyermekkori intervenció szakértői, hogy családoorientált fejlesztési programot kell megalkotni. Ebből adódóan ismerni kell az adott családot, ahonnan az érintett gyermek érkezik, ahhoz, hogy a fejlesztés minél hatékonyabb és eredményesebb legyen (Lányiné, 2017). Ebből kiindulva, kardinális szempont, hogy valamilyen mértékben a szülő is bízjon az állatok által nyújtott pozitív változásokban, a gyermek fejlődésének reményében. A szülőnek képesnek kell lennie elfogadni az alkalmazott állatot olyan mértékben, hogy az kedvezően befolyásolja a fejlesztés eredményességét, illetve ezáltal megfelelő mintát nyújtson a gyermeknek.

A korai intervenció fogalma talán még új fogalom, de elmondható alapvető nézőpontjaként, hogy a gyermeket nem a klasszikus orvosi szemszögből figyelik csak meg, hanem komplexen. Ezáltal igen fontos tényezőt alkot a gyermek környezete, mely három szintre osztható. Ezek az organikus, a funkcionális és a szociális területek, melyek szorosan összefügghetnek egymással egy adott gyermek életében. Tehát a korai fejlesztés sosem az egyént nézi, hanem kiterjedten vizsgálja a gyermek szűkebb, illetve tágabb környezetét. Ezzel a szemlélettel dolgozik a korai fejlesztés, mellyel a prevenció és az intervenció hatékonysága számottevően javulni fog (Lannert, 2009).

Össességében, az állatot, mint társat és „fejlesztő egyént” ajánlott lehet sok esetben beépíteni a gyermek, vagy még inkább az egész család életébe. Várhatóan pozitív hatást fog gyakorolni a mindennapokra, hiszen a gyermek születésétől kezdve érdeklődést mutat az állatok iránt. Évezredek óta együtt élünk különböző fajokkal, más-más kapcsolatot alakítunk ki velük, különböző céllal, viszont az elmondható, hogy a gyermek ösztönösen igényelheti az állatokkal való kapcsolatot, így célszerű megteremteni a kontaktot ember-főként gyermek- és állat között.

3. Kutatás

3.1. Kutatásmódszertan

Kutatásom elvégzéséhez kétféle kérdőívet készítettem, így az adatok elemzésének két nagy csoportja volt. Egyikben a szülők tapasztalatait, megfigyeléseit és hozzáállását vizsgáltam az állatasszisztált foglalkozásokkal kapcsolatban. Elemzésem másik csoportját a pedagógusok megfigyelései, illetve kompetenciájuk adta. A kérdőívek ezen szakaszát további két részre bontottam, és külön tanulmányoztam azt a csoportot, akik végeztek már fejlesztést vagy terápiát bevonva valamilyen állatfajt. Végző soron pedig értékeltem azoknak a pedagógusoknak a véleményét, akik még sosem tartottak állatasszisztált foglalkozást, viszont a meglátásaik értékesnek és hasznosnak bizonyultak a munkám során. Következtetéseket lehetett levonni a pedagógusok hozzáállásából, miért nem szeretnék, vagy miért nem tudják alkalmazni ezt a fajta terápiás eljárást, mi a véleményük az állatokról, mint segítőtársakról. A vizsgálat alatt a kérdéseim a pedagógusok számára szinte ugyanazok voltak, akár nulla, akár számos ilyen jellegű foglalkozást tartottak. Érdekelt a vizsgálat során, hogy miben tér el azon szakemberek véleménye, akik dolgoznak állatokkal, illetve akik nem vonják be őket, ezért igyekeztem majdnem ugyanazokat a kérdéseket feltenni, annyi eltéréssel, hogy feltételes módban kérdeztem, amennyiben nem tartottak állatasszisztált terápiát soha. Összehasonlítottam azon területeket, melyekben fejlődést mutattak a gyermekek. Képet kaphattam arról, miként észlelték a szülők a gyermekek pozitív irányú változását, és miképp látták ezt a szakemberek.

Kutatásomhoz az adatokat 2022-től 2023-ig volt lehetőségem gyűjteni, mind a szülők, mind a pedagógusok tekintetében. A kvantitatív vizsgálatához a válaszokat az interneten gyűjtöttem hólabda mintavétellel. A kérdések Google kérdőív formájában kerültek kiküldésre. Mindegyik kérdőívben nagyjából 30 kérdést tettem fel. Minden esetben kitértek a kérdések a demográfiai adatokra, a végzettségre, a foglalkozás gyermekekre gyakorolt hatására, a szülő, illetve a szakember személyes vonatkozásaira. Végző sorban más fejlesztésekkel kapcsolatos hatásokat is igyekeztem felmérni. A megkérdezett szülők által kitöltött kérdőívből 34 darab érkezett vissza. Továbbá a kutatásomban a pedagógusok 38%-a végzett már állatasszisztált foglalkozást. Pedagógusok, akik sosem vonták be az állatokat 62%-ban voltak jelen a felmérésben. A pedagógusok tekintetében 75 darab adatról tudtam levonni következtetéseket. Összes adatom tehát 104 kitöltést jelentett, melyből el tudtam készíteni az összehasonlításaimat és értékeléseimet.

A szülőknek elküldött kérdőívben a kérdések első szakasza demográfiai adatokat tartalmazott. Ezt követték a foglalkozásra vonatkozó információk, például olyan kérdések, hogy ki kezdeményezte a fejlesztést, illetve milyen okból. Ebben a szakaszban érdekelt az is, milyen rendszerességgel jár a gyermek az adott foglalkozásra, és milyen végzettségű szakember tartja azt. Továbbá kitértem a bevont állat/állatok fajára is. A következő szakaszban a szülő véleményére voltam kíváncsi, miképp vélekedik az állatokról, hogy látja, érdemes-e a gyermek életébe bevonni őket. Az utolsó előtti rövid szakasz egyéb fejlesztéseket tárt fel előttem, amennyiben az adott gyermek járt ilyenre. Végül pedig a leghosszabban a fejlesztésen/foglalkozásokon résztvevő gyermekről érdeklődtem. Számos tulajdonságra kitértem, melyre a szülők Likert-skálán tudtak válaszolni. Ez a fajta mérési mód lehetőséget adott arra, hogy a szülők szélsőségesen válaszoljanak, tehát vagy pozitív, vagy negatív irányba helyezték el a gyermekük viszonyulását a megadott szempontokhoz. Természetesen, megadtam olyan választási lehetőséget, melynél nem éreztek változást, hiszen egy adott gyermek nehézségei eltérhetnek. Például amennyiben egy gyermek jó kommunikációval rendelkezett a fejlesztés megkezdése előtt, kértem, hogy ennél a kérdésnél jelöljék be a nem egyértelmű válaszlehetőséget.

A pedagógusoknak szánt kérdőívemben hasonlóan a szülőkéhez, demográfiai adatokkal indult az első szakasz, majd ugyanúgy kifejezetten érdekelt a végzettség, hiszen az állatasszisztált terápia megkezdése sok esetben szigorú szabályokhoz és képzésekhez kötött. Ezek a kérdések egységesek voltak minden pedagógus számára, majd a közös kérdések után kettéválasztottam a kérdőívet, de a kérdések majdnem ugyanazok maradtak. A második szakaszban a foglalkozásokról kérdeztem a szakembereket, vagy annak lehetőségéről. Ennél jelentősen érdekelt az intézmények támogató vagy elutasító hozzáállása. Ezenkívül, szerettem volna képet kapni arról, hogy mi általában a kiváltó ok, amiért felkeresik ezt a fajta lehetőséget, és ki az a személy, aki felkeresi és javasolja a terápia megkezdését. Majd hasonlóan a másik kérdőívhez, megkérdeztem a pedagógusokat is arról, hogy miképp változott a gyermekek egy-egy tulajdonsága. Utolsó előtti szakaszomban a szülők hozzáállásáról alkottak véleményt. Ebben a kérdőívben is, ahol lehetett, igyekeztem a Likert-skálát alkalmazni.

Zárásként néhány kérdés következett a jövőbeli elgondolásaikról, terveznek-e állatokat bevonni a foglalkozásokba, amennyiben még nem tették. Ezenkívül, aki már alkalmazza őket, tervez-e más fajokat bevonni. Végül pedig reméltem, néhányan megosztják az állatasszisztált terápian elért jótékony hatásról szerzett tapasztalásaikat.

3.2. Eredmények és értékelésük

Az eredmények és értékelések szakaszt három fő részre osztottam. Szerettem volna nagyszámban felhasználni adatokat a kutatásom elkészítéséhez, hogy minél széleskörűbb képet kapjak az állatok bevonásáról a terápiás eljárásokban, illetve egyéb fejlesztések/foglalkozások alkalmazásánál. A három fő kategória közül az elsőként megfigyelt tárgykör a demográfiai- és általános adatok voltak, majd összességében tanulmányoztam az állatasszisztált fejlesztésekről alkotott véleményeket. Végezetül olyan elemeket hasonlítottam össze, melyek között lehetett párhuzamot vonni. Így összehasonlítást végezhettem a szülők és a pedagógusok adatai alapján. Választ kaphattam a kutatási kérdéseimre, miszerint a gyermek milyen nehézséggel élt együtt a terápia/ foglalkozások megkezdésekor. Ezenfelül milyen hatással volt a foglalkozás a gyermekre. Utolsó sorban átfogó képet szerettem volna kapni a szülők attitűdjéről és hozzáállásáról.

3.2.1. Demográfiai adatok

Gyermekek életkora

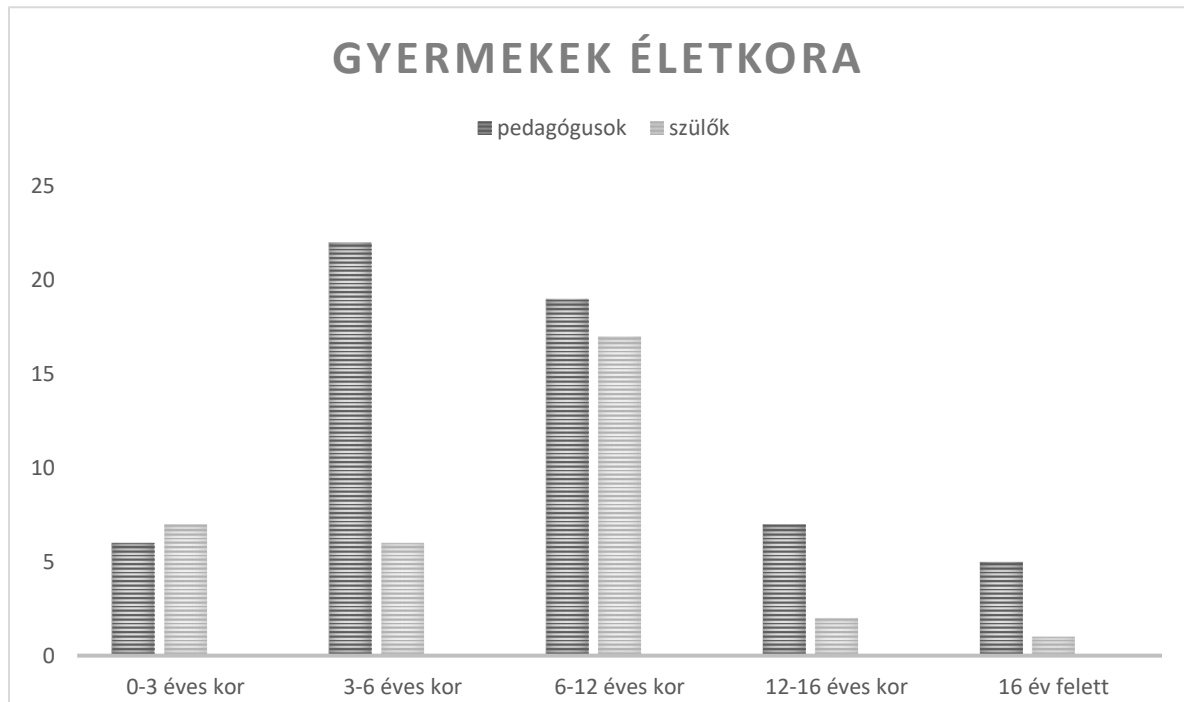
A gyermekek életkora volt az első, amit vizsgáltam az *1. ábrán*. A függőleges tengely mutatja a diagramon a kitöltött kérdőívek mennyiségét, a vízszintes tengely pedig a gyermekek életkorát csoportokra bontva. A szülők által 33 értékelhető válasz érkezett, melyben meghatározták, mennyi idős volt a gyermek, mikor részt vett a foglalkozáson. A pedagógusok nagy mértékben (47 fő) azt válaszolták a kérdésre, hogy nem kötik életkorhoz az állatasszisztált foglalkozások jótékony hatását. A maradék 28 fő többnyire a 3-tól 6 éves kort adta meg válaszként. Illetve jól látható, hogy magas számban jelölték a 6-tól 12 éves kort. Ez az adat a szülők által kitöltött kérdőívek eredményeivel is egyezik, és a legmagasabb elemszámot ez a korosztály érte el. A diagramról leolvasható az is, hogy az életkor előrehaladtával egyre kevesebb hatékonyságot jósoltak a pedagógusok.

Továbbá egyezik ezzel a szülők által meghatározott elemszám is, hiszen 12 éves kor felett tartott terápiára összesen 3 kitöltés érkezett a szülők részéről. Megállapítható, hogy a koragyermekkor tekintetében átlagos mennyiségű kitöltés érkezett. Szemléletes, hogy a 0-tól 3 éves korig a szülők általi elemszám majdnem megegyezik a pedagógusokéval.

Összességében észlelhető, hogy a 3-12 éves kor az az intervallum, ahol igen gyakori a gyermekek részvétele. Tehát megfigyelhető, hogy a koragyermekkor megsegítésében is aktívan részt tudnak venni az állatok.

1.ábra: A foglalkozásokon résztvevő gyermekek életkora

(Forrás: Saját szerkesztés)

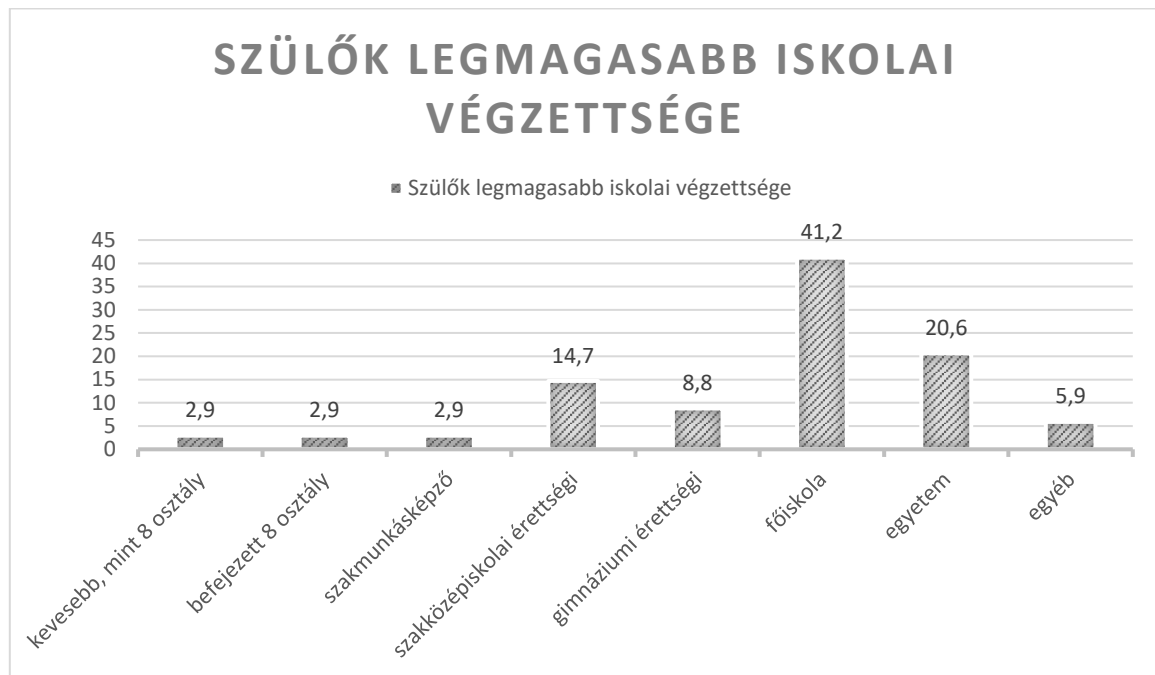
A szülők iskolai végzettsége, foglalkozása

Megnéztem a demográfiai adatokból a szülők iskolai végzettségét (2.ábra). Szemügyre vehető az, hogy általában magasabb végzettséggel rendelkezik az a szülő, aki felkeresi a foglalkozás vezetőjét, és részt vesz a gyermeke az állatasszisztált foglalkozásokon. Látható, hogy a kitöltők 41,2%-a főiskolai végzettséggel rendelkezik, illetve 20,6%-a egyetemi szintű képzettséget szerzett. Ezenkívül még viszonylag nagyobb arányban vettek részt a kutatásomban a szakközépiskolai érettségivel rendelkező szülők (14,7%)

Tehát, a megkérdezett szülők több, mint fele magas szintű tájékozottsággal rendelkezik, illetve a kitöltők közül mindösszesen 1 fő volt az, akinek nincs meg a befejezett 8 általános iskolai végzettsége.

2. ábra: A szülők legmagasabb iskolai végzettsége

(Forrás: Saját szerkesztés)

Összességében a kitöltő szülők az iskolai végzettségüket tekintve meglehetősen nagy változatosságot mutattak, bőven akadtak pedagógusok is különböző területekről. Részletesebben kifejtve:

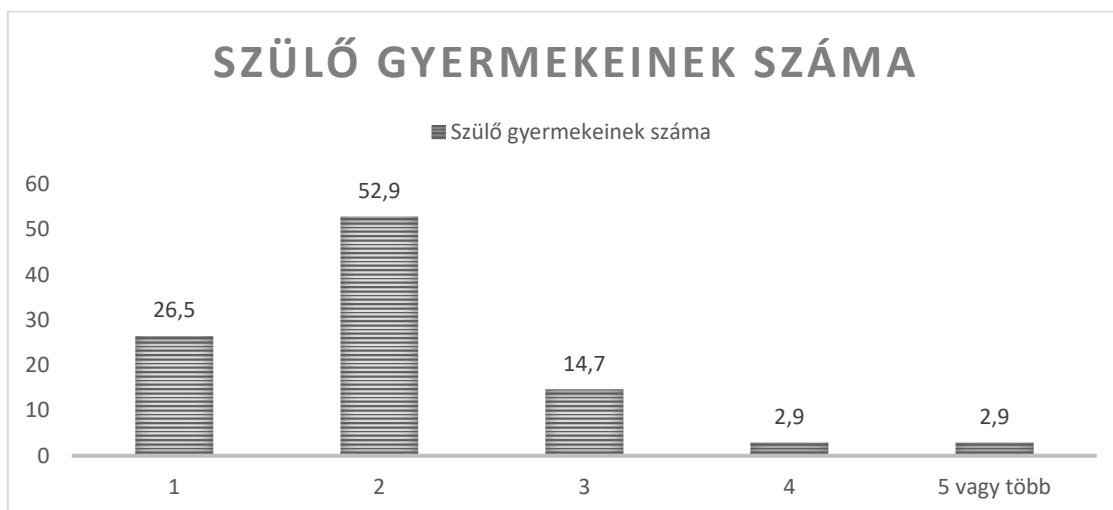
- Mérnök: 2 fő
- Kereskedelemben dolgozó: 3 fő
- Szociális szféra: 1 fő
- Közgazdasággal foglalkozó: 4 fő
- Pedagógus: 14 fő
- Egyéb, vagy nem meghatározott: 10 fő

Szülő gyermekeinek száma

További demográfiai adatok közül diagramot készítettem a szülők gyermekeinek számáról. Jól látható a 3. ábrán, hogy a legtöbb, a megkérdezett szülők közül összesen 2 gyermeket nevel (52,9 %). Utána az egy gyermekes szülők voltak nagyobb arányban, majd 14,7%-kal a három gyermeket nevelők következtek. Csekély számban vettek részt a kutatásban a 4 vagy több gyermeket nevelő szülők (5,8%).

3.ábra: Szülő gyermekeinek száma

(Forrás: Saját szerkesztés)

Foglalkozás vezetőjének végzettsége

Az 2. táblázatban foglaltam össze az állatasszisztált terápiát végző szakemberek végzettségét, melyet a szülők adtak meg. Sajnos 11 esetben nem tudták megmondani a pontos képzettséget. Viszont kimagasló számban vettek részt gyógypedagógusok, és csak egy-egy fő vett részt más egyéb területekről.

2.táblázat: A foglalkozás vezetőjének végzettsége

(Forrás: Saját szerkesztés)

gyógypedagógus	óvodapedagógus	tanár	tanító	konduktor	fejlesztőpedagógus	nem tudja a szülő
16 fő	2 fő	1 fő	1 fő	1 fő	1 fő	11 fő

A kitöltő pedagógusok végzettsége

A szülők elmondása után foglalkoztatott a kitöltő szakemberek szerinti végzettség is (3. táblázat). Ennél a szakasznál is kiemelkedő a gyógypedagógusok részvétele (23 fő). Többen rendelkeztek speciális végzettséggel, úgy, mint lovas szakember (5 fő). Hasonlóan a szülők kitöltéseikhez itt is egy-egy kitöltő volt egyéb pedagógiai színterekről. Jelentős adat érkezett az egyéb kategóriába a számos különféle végzettség megléte miatt.

3.táblázat: A kitöltő pedagógusok végzettsége

(Forrás: Saját szerkesztés)

gyógypedagógus	óvodapedagógus	csecsemő-és kisgyermeknevelő	tanár	tanító	lovas szakember	egyéb
23 fő	2 fő	1 fő	2 fő	4 fő	5 fő	15 fő

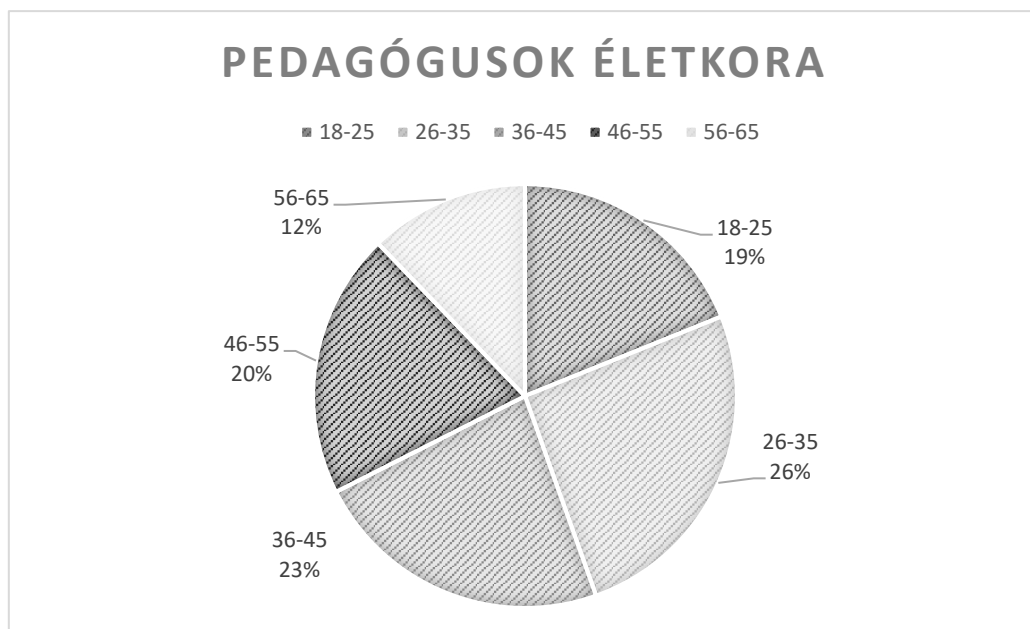
Pedagógusok életkora

Érdekelt a demográfiai adatok közül a pedagógusok életkora is. A következő (4.ábra) kördiagramon látható, hogy a megoszlásban nincs számottevő különbség. Tapasztalható, hogy a két legtöbb kitöltést kapott életkor intervallum a 26-tól 35 éves korig (26%), illetve a 36-tól a 45 éves korig (23%) tartó szakasz volt. Valamint majdnem ugyanannyi kitöltést kapott a 18-tól 25 éves kor (19%), illetve a 46-tól az 55 éves korig (20%) tartó életkor. Kevesebb kitöltő került ki az idősebb korosztályból, az 56-tól 65 éves korig csupán 12 %-ot kapott.

Szinte minden életkorban végezhető és tanulható az állatasszisztált terápia, amennyiben a pedagógusoknak motivációja és lehetősége adódik rá.

4.ábra: Pedagógusok életkora

(Forrás: Saját szerkesztés)

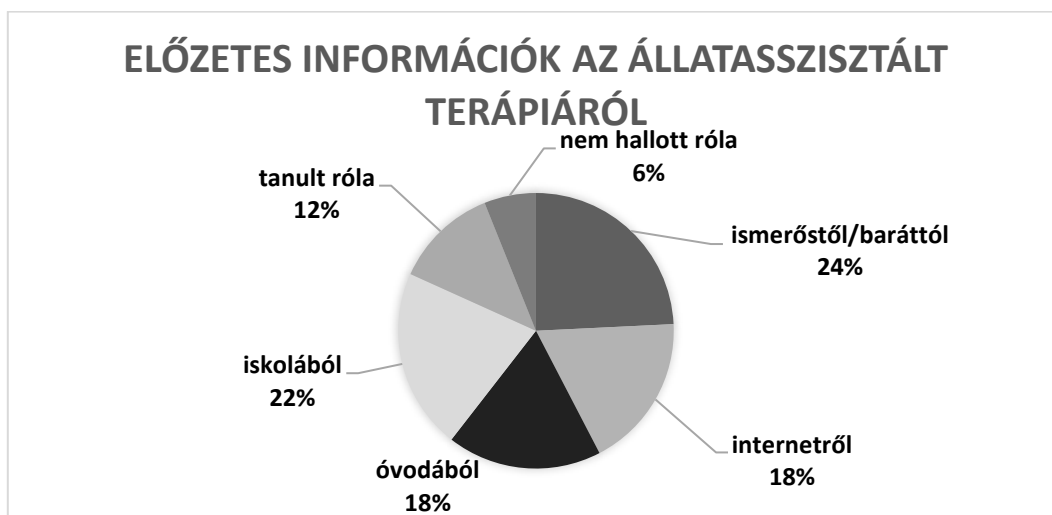
3.2.2. Állatasszisztált foglalkozásokról alkotott vélemények

A foglalkozásról előzetes információk a szülők részéről

Az állatasszisztált foglalkozások népszerűsítése céljából fontos információ lehet, hogy miképp jutnak el a szülők a terápia megkezdéséig. Így elemeztem azt is kördiagramon (5.ábra), hogy a megkérdezett szülők honnan hallottak az állatasszisztált pedagógia lehetőségéről. A kitöltő szülők főként intézmény keretein belül ismerkedtek meg ezzel a fajta tevékenységgel. Százalékos megoszlás szempontjából 22%-uk iskolából, míg 18%-uk óvodából, és többen hallottak róla ismerőstől, baráttól, illetve internetről, mint a saját maguk által tanultakból. Olyan csoport is akadt, akik nem hallottak erről a lehetőségről korábban (6%).

5.ábra: Előzetes információk az állatasszisztált terápiairól

(Forrás: Saját szerkesztés)

A gyermek és szülő állatokhoz való viszonya

Szerettem volna képet kapni arról, hogy a fejlesztések hatására mennyire kerültek előtérbe a család életében az állatok, egyaránt a szülők tekintetében, továbbá pedig a gyermekek hozzáállásában is (6.ábra).

Összességében a gyermekek jobban előtérbe helyezték az állatokat, mint a szülők. Kijelenthető, hogy a szülők a foglalkozások előtt is ugyanúgy kedvelték az állatokat, és részben változtatott csak a szemléletükön a terápia. A gyermekek megközelítése egy esetben lett csak kevésbé jobb. A többi esetben pozitív változás jelent meg az otthon tartott állatokkal kapcsolatban is a fejlesztések hatására.

6.ábra: A gyermek és szülő állatokhoz való viszonyulásának változása

(Forrás: Saját szerkesztés)

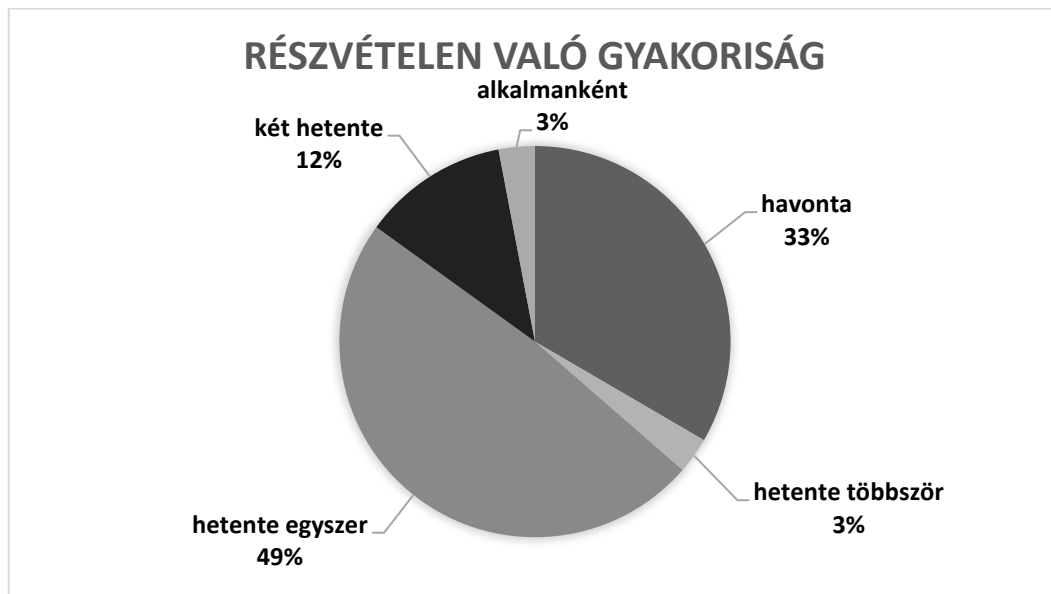
Részvételen való gyakoriság mérése

Érdekelt, hogy milyen gyakran vesznek részt a gyermekek az állatasszisztált foglalkozásokon, ezt a 7. ábrán látható kördiagramon vizsgáltam. Elemeztem a szülők válaszait, és szembetűnővé vált, hogy majdnem a fele kitöltés a heti egyszeri alkalmat jelölte (49%). Többször járnak a gyermekek havi rendszerességgel (33%) a foglalkozásokra. Viszont kevesebben vesznek részt csak két hetente (12%), és minimálisan járnak csak alkalmanként (3%), vagy hetente többször (3%). Jól látszik a foglalkozások tekintetében a rendszeresség, ami a fejlesztések körében, illetve a gyermek életében kiemelten fontos.

Egy kitöltő véleményét szeretném kiemelni, melyben megfigyelhető mennyire jelentős a részvételekben való rendszeresség; „Autista gyermek fél év passzív ottlét után, heti rendszerességű programnál, kijött az ablakból és megsimogatta a kutyát, utána már dolgozott.” Elmondható, hogy a heti rendszerességű kitaró és hosszú munka eredményeket hozott a gyermek életében, illetve a pedagógus munkájában. További hasonló vélemények érkeztek ezzel kapcsolatban; „A kezdetben félrevonuló teljes elutasítást mutató nem beszélő kislány egy év munka után beszélt és önállóan dolgozott a kutyával.”. Mindkét esetben látszik, hogy nem néhány hetes munkáról van szó, hanem félév, illetve éves tevékenységről.

7.ábra: Gyermek foglalkozásokon való részvételének gyakorisága

(Forrás: Saját szerkesztés)

Egyéb fejlesztések

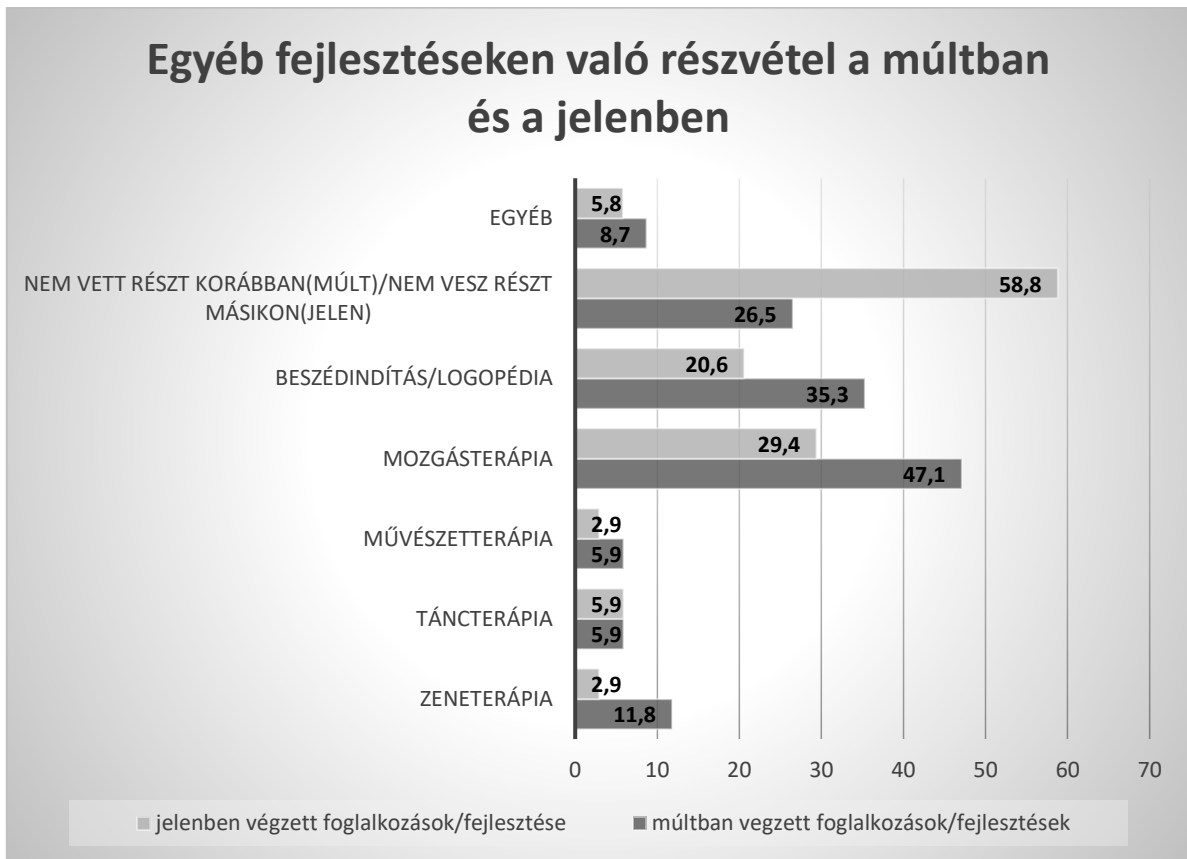
Három kérdésem vonatkozott az egyéb fejlesztésekre, melyeken a gyermek részt vett. Az első az volt, hogy korábban milyen fejlesztésekre járt a gyermek, a második pedig, hogy jelenleg, az állatasszisztált foglalkozások mellett min veszt rész még, ha van ilyen.

Összevetve a múltbéli és az aktuális fejlesztéseket, érdekes megfigyelés az, hogy korábban csak 9 gyermek nem vett részt egyéb fejlesztésen az állatasszisztált terápia mellett (8.ábra). Tehát számos más foglalkozásra jártak korábban, míg ugyanezek a gyermekek napjainkban már csak állatasszisztált terápián vesznek részt. Levonható az a következtetés, hogy az állatasszisztált terápia egy nagyon jó formája a gyermekek fejlesztésének, és akár kiegészítő terápiaként, akár önmagában is alkalmazható számos terület megsegítésére.

Végezetül a harmadik kérdésként az egyéb fejlesztésekkel kapcsolatban az volt, melyben informálódtam arról is, hogy mely foglalkozásokat részesítik előnyben a gyermekek (9.ábra).

8.ábra: Egyéb fejlesztéseken való részvétel a múltban és a jelenben

(Forrás: Saját szerkesztés)

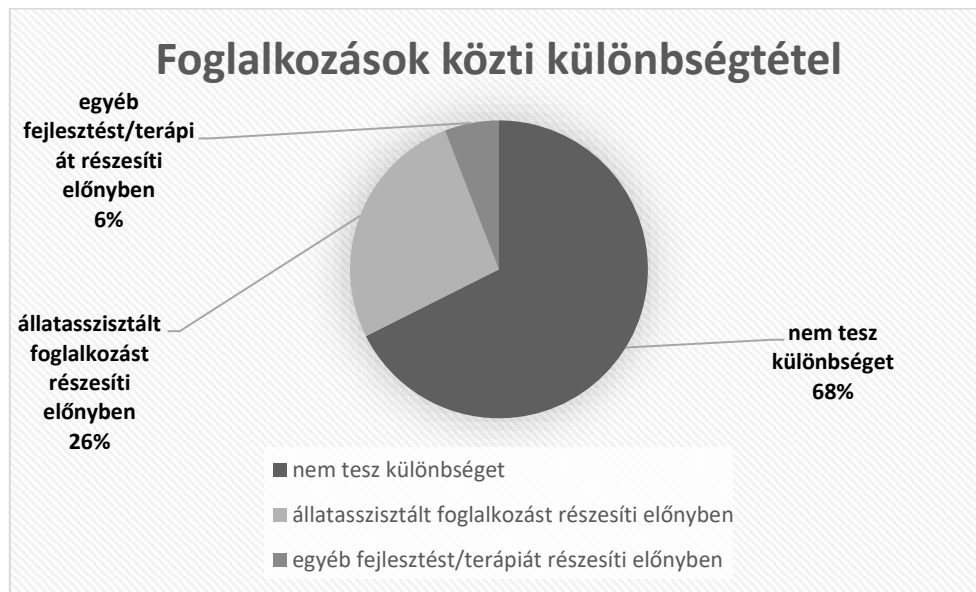

Foglalkozások közti különbségtétel

Végül a kérdésem ezzel kapcsolatban a szülők irányába még az volt, hogy tesz-e gyermek különbséget a foglalkozások/terápiák között. Ha igen, melyiket részesíti előnyben. Jól körvonalazódik a diagramon (9.ábra), hogy megoszlanak a vélemények. A gyermekek 67,6%-a nem tesz különbséget, de 26,5%-uk az állatasszisztált foglalkozást részesíti előnyben. Ezenkívül elenyésző mennyiségben, 5,9 %-ban az egyéb fejlesztést preferálja.

9.ábra: Foglalkozások közti különbségtétel

(Forrás: Saját szerkesztés)

Pedagógusok motivációjának vizsgálata az állat bevonásához

A pedagógusok véleményei között is szerettem volna párhuzamot vonni. Első, amit a foglalkozást végző, illetve nem tartó szakemberek között vizsgáltam, az az állatok bevonásának oka/okai (10.ábra). Egyértelműen látszik, hogy a legtöbbször az a válasz érkezett, hogy az állatoknak jótékony hatása van, melyet fel tudnak használni a foglalkozások alkalmával (79,3 illetve 93,2 %). Alkalmazni tudják az állatok pozitív hatásait azok a pedagógusok, akik már tartottak ilyen jellegű terápiát. Továbbá, akik nem tartottak még soha, a legtöbbben ők is ezen a véleményen vannak. Szintén mind a kettő csoporttól, magas elemszámot kapott az a lehetőség, hogy a pedagógusok mindig is ezzel szerettek volna foglalkozni (22,7 illetve 41,1 %). Ebből következtethetem arra, hogy számos kérdőív kitöltő olyan pedagógus, aki tervezi bevonni az állatokat a munkája során.

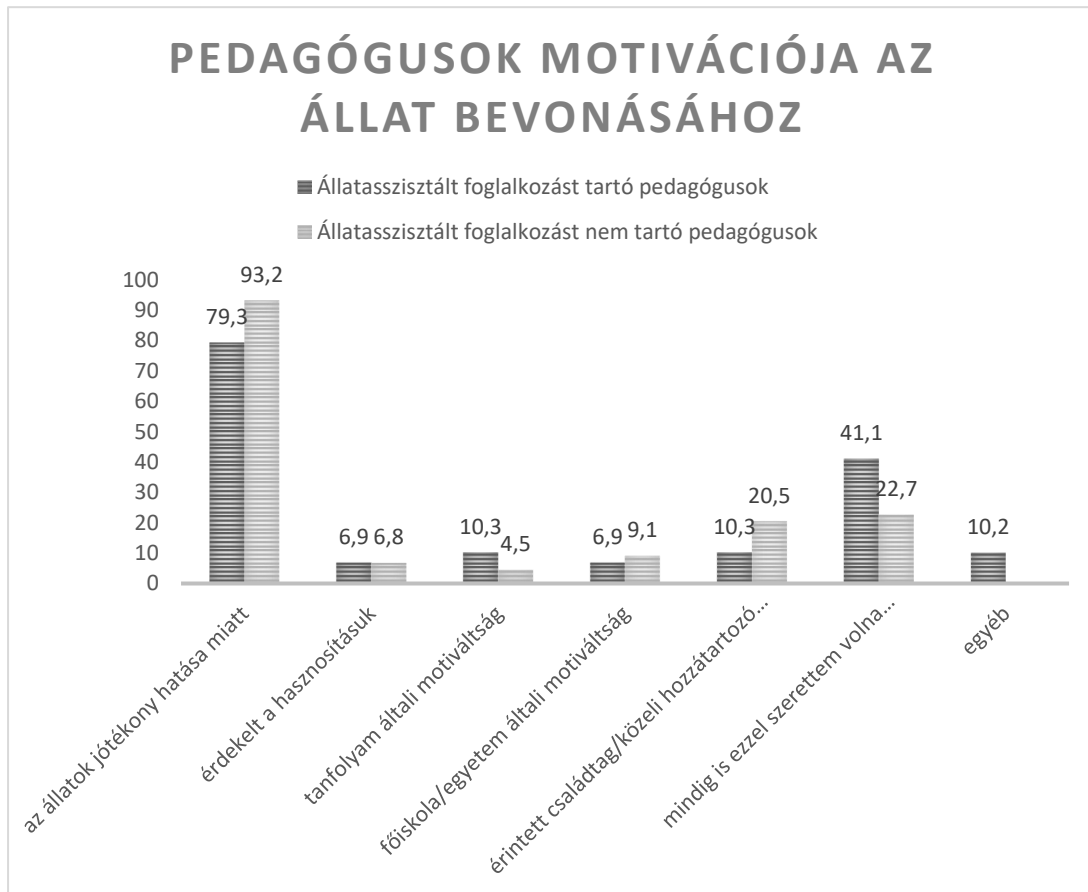
Néhány kitöltés érkezett az intézmények általi hatásra is, de ettől többen voltak azok a kitöltők, akik érintett családtag vagy közeli hozzátartozó tapasztalatai alapján indultak el az állatasszisztált terápia útján. Érdekes megemlíteni, hogy a foglalkozásokat már tartott pedagógusok néhány alkalommal az egyéb kategóriát jelölték. Részletesen kifejtették, hogy bizonyos kollégájuk által ismerték meg ezt a lehetőséget, de olyan is volt, aki a saját intézményén belül ismerkedett meg ezzel a fejlesztési formával egy iskolai napon.

Az állatasszisztált terápia jótékony hatásának bemutatása ezáltal számos helyen, bármilyen időpontban lehetséges. A szakembereket érdemes közelebb invitálni ehhez az

érdekes és nem mindennapos foglalkozási módszerhez. Sok pedagógus kifejtette részletesebben, hogy nem tartott még állattal semmilyen foglalkozást, mégis amikor látott ilyet, azt tapasztalta, hogy pozitív változást lehet elérni vele.

10.ábra: A pedagógusok motivációja az állat bevonásához

(Forrás: Saját szerkesztés)

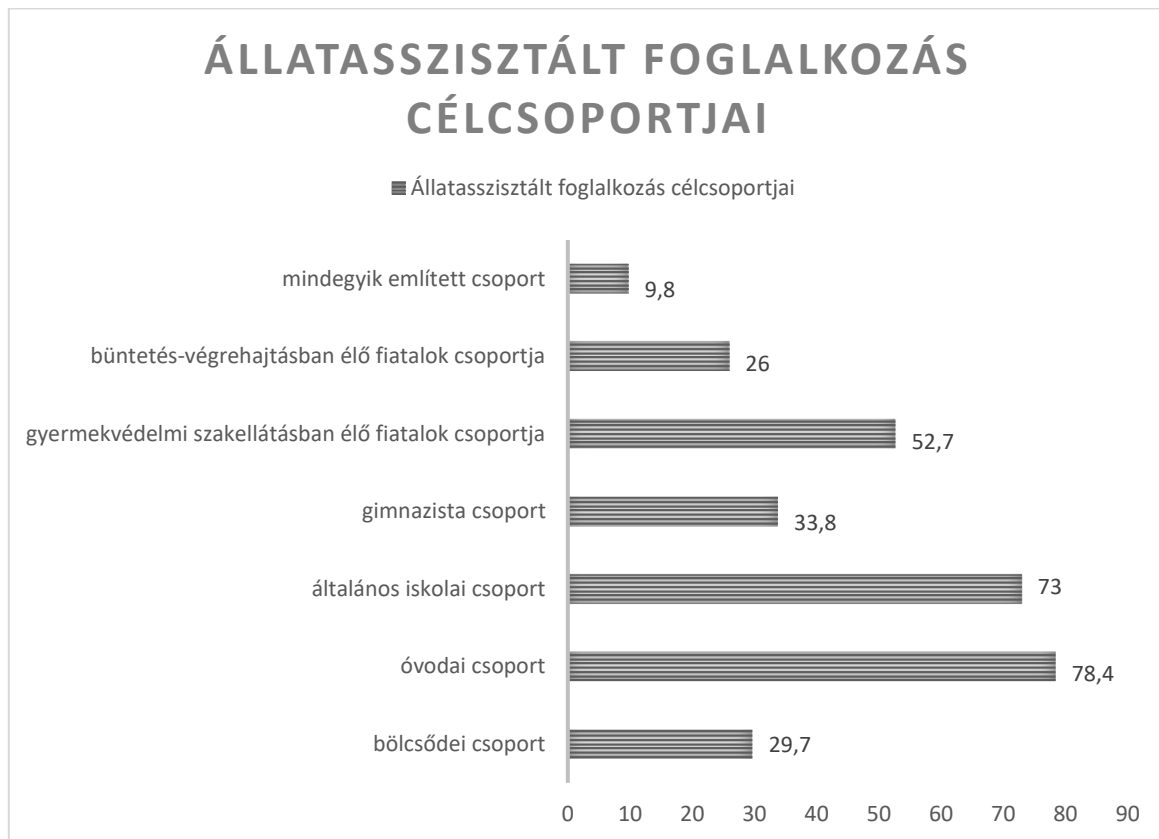
Legkedveltebb célcsoport

A megkérdezett pedagógusok széleskörűen válaszoltak arra a kérdésre, hogy mely célcsoportnak tartanak legszívesebben az állatasszisztált foglalkozásokat (11.ábra). Kimagasló mennyiségben tették első helyre az óvodai csoportot (78,4 %), illetve az általános iskolai csoportot (73 %). Továbbiakban magas kitöltést kapott a gyermekvédelmi szakellátásban élő fiatalok csoportja is (52,7%). Kevesebb kitöltés érkezett a bölcsődei csoportra, illetve a büntetés-végrehajtás intézményében élő fiatalok csoportjára (26%). Többen pedig kifejtették (9,8%), hogy mindegyik említett kategóriánál alkalmas lehet az állatasszisztált foglalkozás.

Látható, hogy minden csoportot alkalmasnak ítélték a szakemberek, ennek eredményeképp az állatok bevonása igazán széleskörben alkalmazható eljárás lehet.

11.ábra: Az állatasszisztált foglalkozás célcsoportjai

(Forrás: Saját szerkesztés)

Gyermekek első reakciója, motivációja

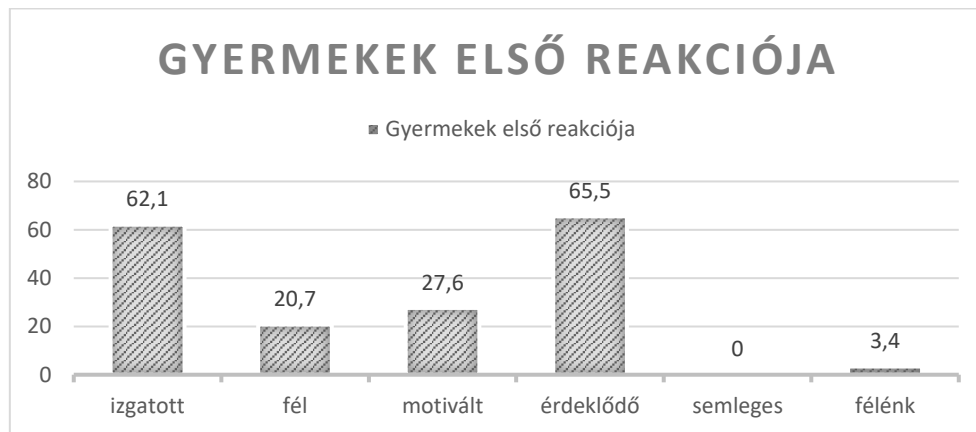
A kérdőívben kitértem a gyermek első reakciójára az állat bevonásakor (12.ábra). Hat tulajdonság közül választhattak a pedagógusok, melyet oszlopdiagramon szemléltetek.

Számos kitöltést kapott az érdeklődő (65,5%) és az izgatott (62,1%) tulajdonság. Kevesebb kitöltést kapott a motivált (27,6%), illetve a félelemre és a féltékenységre is érkezett jónéhány kitöltés, összesen 24,1 %. Fontos, hogy a szakember ezeket a helyzeteket megfelelően tudja kezelni, és a gyermek életkorához és képességeihez igazodjon a foglalkozás megtervezésekor és véghezvitelekor.

Szeretném kiemelni a leolvasható adatok közül, hogy semleges reakciót nem vettek észre a pedagógusok, ez pozitív, hiszen a gyermeket kizökkenti a mindennapokból, érdekesebbé teszi a foglalkozást, valamint számos kedvező hozadéka lehet még az állatok bevonásának. Ezzel pedig a szakember képessé válik a gyermek különböző területeire jótékonyan hatni, illetve bizonyos kompetenciákat és képességeket fejleszteni tud.

12.ábra: Gyermek első reakciója

(Forrás: Saját szerkesztés)

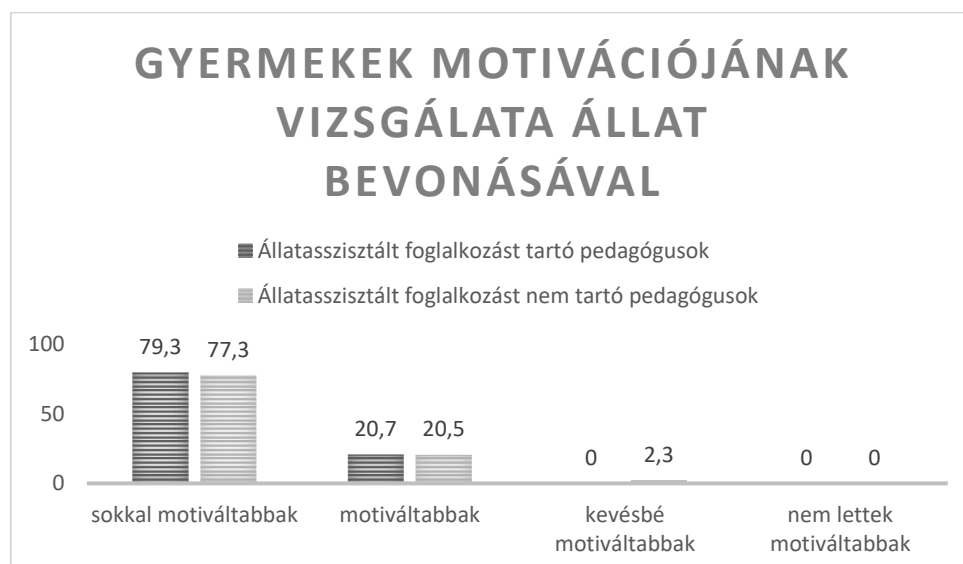

Gyermek motivációjának vizsgálata

A következő oszlopdiagramon (13.ábra) látszik, hogy szinte egyöntetűen pozitív irányba mozdult el a gyermek motivációja a foglalkozások ideje alatt. Továbbá azon pedagógusok, akik nem tartottak ilyen jellegű fejlesztést korábban, ők is úgy vélték, hogy az állatok részvétele többnyire motiváló hatású. Csak 2,3 %-uk a foglalkozást nem végző pedagógusoknak jelölte a „kevésbé motiváltak” lehetőséget.

13.ábra: Gyermek motivációjának vizsgálata állat bevonásával

(Forrás: Saját szerkesztés)

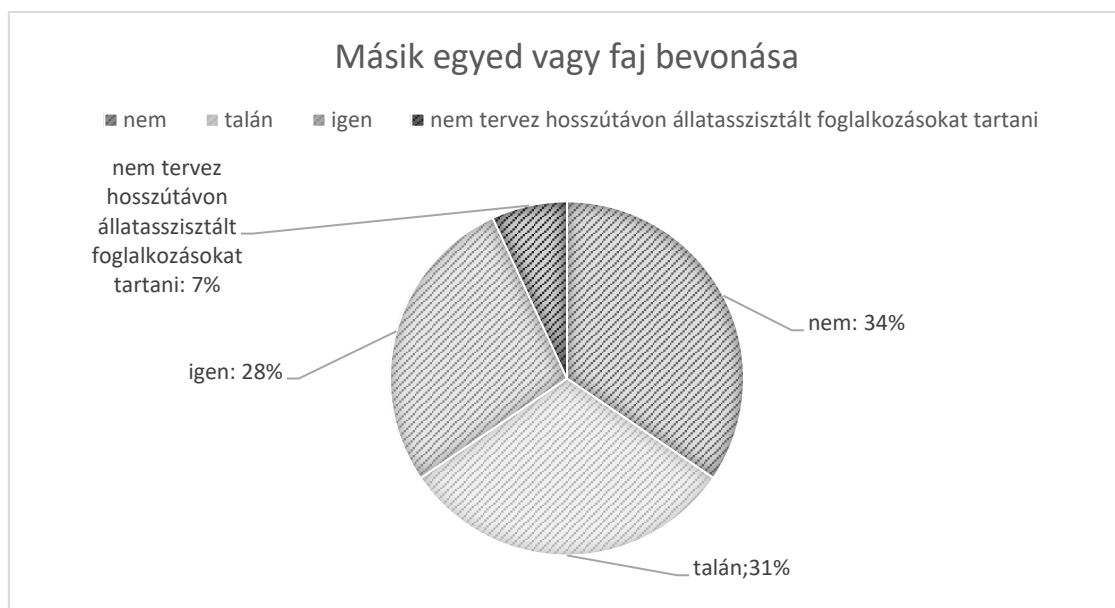
Jövőbeli tervek

Informálódtam a megkérdezett pedagógusoknál arról, hogy tervezik-e másik állatfaj bevonását. Az eredményekből kördiagramot készítettem (14. ábra). Ennél a szakasznál kiderült, hogy a foglalkozásokat tartó pedagógusok közül 7%-uk már nem is tervez a továbbiakban állatasszisztált fejlesztéseket végezni. Mindemellett kicsivel többen (34 %) a nemleges választ adták meg, míg 28%-uk tervez egyéb állatot/állatfajt bevonni. Hasonló százalékban töltötték ki a szakemberek a kérdőívet úgyis, hogy talán vannak be másik állatot a későbbiekben. (31%).

Ebből is látszik az állatasszisztált terápia végzésnek és lebonyolításának képlékenysége. A pedagógusoknak, illetve a szakembereknek nagy döntés és felelősség egy állat ellátása, ahhoz, hogy a mindennapi munkába képes legyen bevonni az egyedet.

14. ábra: Másik egyed vagy állatfaj bevonása

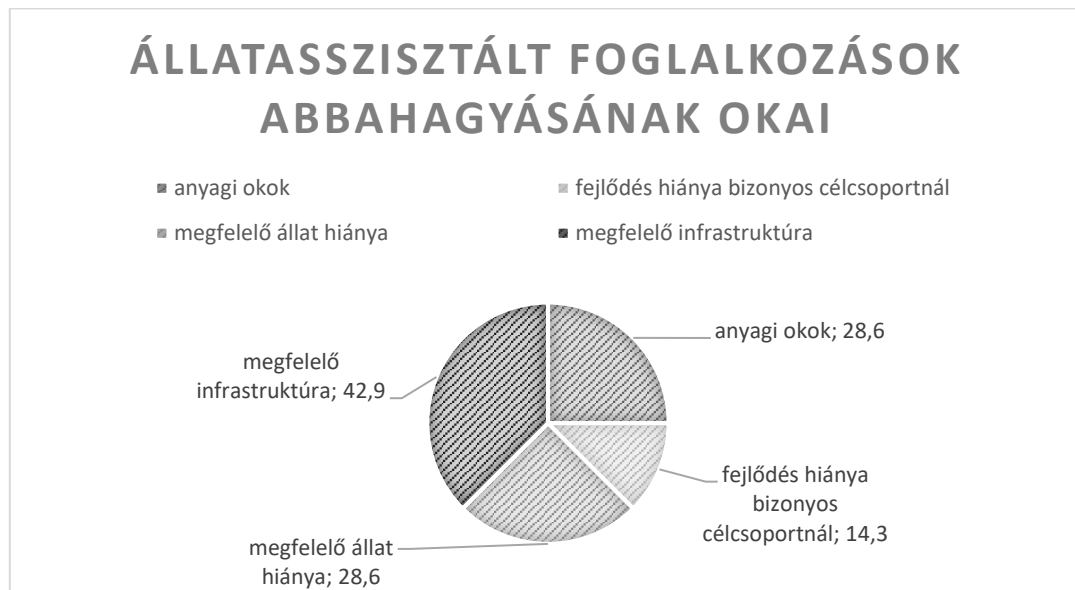
(Forrás: Saját szerkesztés)

Kíváncsi voltam az okokra, hogy miért hagyták abba a foglalkozások végzését, azok a pedagógusok, akik tartottak vagy kipróbálták korábban az állatasszisztált fejlesztést. Az ezt vizsgáló kördiagramban (15. ábra) egyaránt 28,6%-ot kapott az a lehetőség, hogy anyagi okok vezettek a foglalkozások befejezéséhez, illetve a megfelelő állat hiánya is ebben a százalékban kapott kitöltést. Magas számban jelölték azt a lehetőséget, hogy nincs megfelelő infrastruktúra a foglalkozások megtartásához (42,9%). Többen hiányolták a fejlődés elmaradását, és ez volt az ok, hogy nem tartanak már foglalkozásokat (14,3%).

15.ábra: Állatasszisztált foglalkozások abbahagyásának okai

(Forrás: Saját szerkesztés)

Megkérdeztem azokat a pedagógusokat is, akik korábban még nem végeztek állatasszisztált foglalkozásokat, hogy a jövőben tartanának-e (16.ábra). A szakemberek több, mint fele (54%) nem tartana állatasszisztált foglalkozást. A pedagógusok 34 %-uk tartana, míg bizonytalan 12 %-uk, ebből 5 %-uk akkor tartana, ha lehetőségük adódna rá.

16.ábra: Állatasszisztált foglalkozások tartása olyan pedagógusok szemszögéből, akik nem tartottak még korábban ilyen jellegű fejlesztést

(Forrás: Saját szerkesztés)

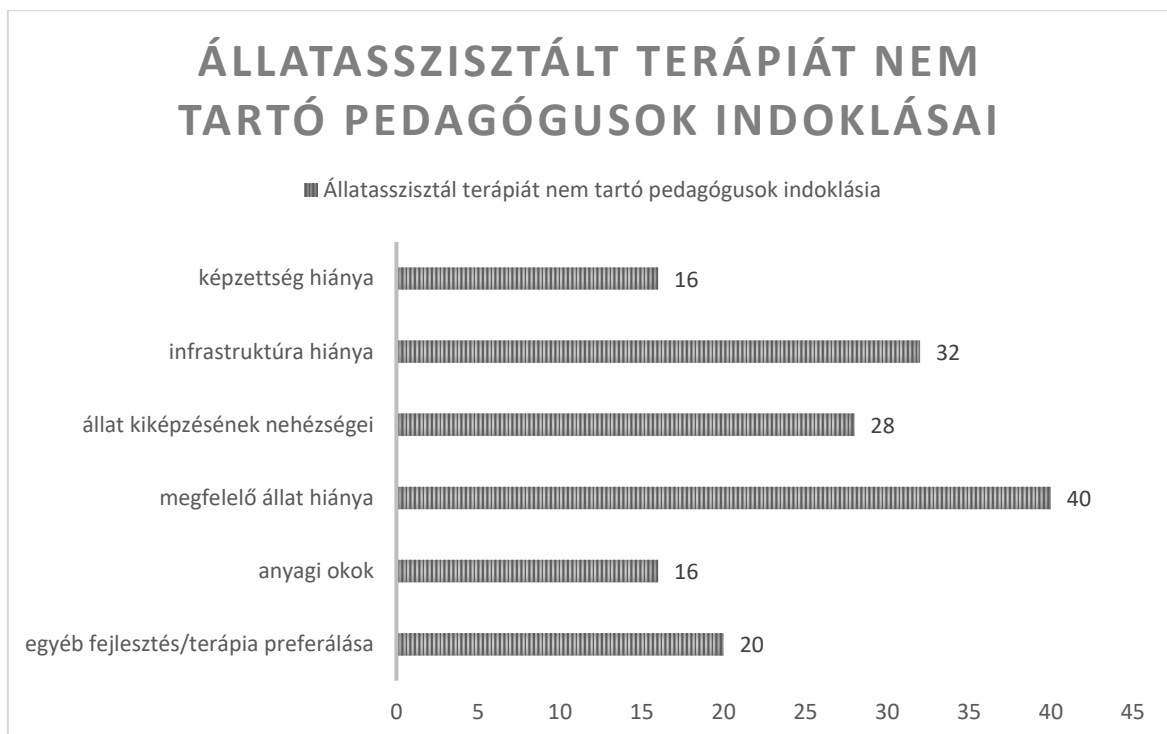
Mivel az állatasszisztált terápiát korábban nem végző pedagógusok magas számban töltötték ki úgy a kérdőívet, hogy a jövőben sem tartanának ilyen foglalkozást, rendkívül kíváncsi voltam az okokra (17.ábra).

A pedagógusok 40 %-a a megfelelő állat hiányát jelölte nehézségnek. Ebben a csoportban is magas számban jelölték a megfelelő infrastruktúra hiányát (32%). Többen adták meg válasznak az állat kiképzésének nehézségeit (28%). Kevesebb kitöltést kapott az, hogy a pedagógus jobban kedvel más fejlesztést, terápiát (20%). Végezetül 16-16 %-ot kapott a képzettség hiánya, illetve az anyagi okok is.

Összességében egy állat megvétele, annak kiképzése, majd megfelelő élettér kialakítása nem mindennapi és korántsem egyszerű feladat. A pedagógusoknak megbízható háttérrel és odaadással kell ehhez a fejlesztési módszerhez fordulni, ha a jövőben ezzel szeretne foglalkozni.

17.ábra: Állatasszisztált terápiát nem tartó pedagógusok indoklásai

(Forrás: Saját szerkesztés)

Az intézményben dolgozó pedagógusok hozzáállása az állatasszisztált foglalkozásokhoz

A szülők és a pedagógusok véleményén túl érdekelt az is, hogy az intézmény keretein belül miképp látják a szakemberek az állatok bevonásának lehetőségét (18.ábra). Többségében támogatónak tartják a pedagógusok egymás munkáját, főként azok vélekednek így, akik végeznek is állatasszisztált foglalkozást.

Összesen támogató, illetve nagyon támogató 89,3 %-uk. Feltételezhető, hogy pozitív tapasztalatokat szereznek azok a szakemberek, akik intézménybe viszik a segítő állataikat. Jónéhány kevésbé támogató opció is látható a diagramon (29,3%), itt is tapasztalható, hogy a foglalkozást nem tartó pedagógusok vannak többen. Az „egyáltalán nem támogató” lehetőségét csak a foglalkozásokat nem tartó pedagógusok jelölték 11,6 %-ban. Viszont ezen pedagógus csoport is inkább a támogató vagy nagyon támogató hozzáállást jelölte (53,5%).

18.ábra: Az intézményben dolgozó pedagógusok hozzáállása az állatasszisztált foglalkozásokhoz

(Forrás: Saját szerkesztés)

3.2.3.Összehasonlító elemzések

Foglalkozás helyének és kezdeményezőjének megoszlása

A foglalkozások helyszíne nem mutat nagy változatosságot, ahogy az a 19. ábrán is látható. Jól analizálható, hogy legtöbbször két nagy kategórián belül vesznek részt a gyermekek a foglalkozásokon. Ez a kettő az állami intézmény és a magánintézmény. Továbbá elenyésző mennyiségű adat érkezett az egyházi intézmények tekintetében a pedagógusoktól. A szülők fele-fele arányban töltötték ki a kérdőívet úgy, hogy vagy az állami, vagy a magánintézményeket jelölték válaszként.

19.ábra: Foglalkozások helyének megoszlása

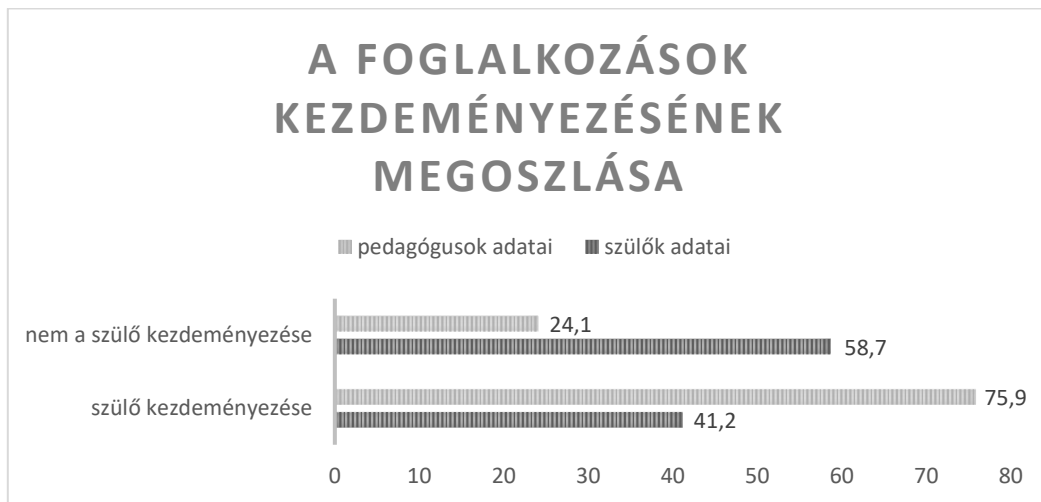
(Forrás: Saját szerkesztés)

Arról is igyekeztem informálódni a megkérdezett szülőktől és pedagógusoktól, hogy ki kezdeményezi ezt a fajta foglalkozást (20.ábra). Arról számoltak be, hogy kicsivel többször a pedagógusok, illetve nagy arányban még a szülők keresik fel a szakembereket. Ezzel szemben a pedagógusok véleménye az volt, hogy 75,9 %-ban a szülő keresi fel a szakembert, hogy a gyermeke részt vegyen a terápián, és csak 24,1 %-ban érkezett vissza olyan adat, ahol a pedagógusok azt jelölték, hogy nem a szülő volt a kezdeményező fél.

20.ábra: A foglalkozások kezdeményezője

(Forrás: Saját szerkesztés)

Nagyon érdekesnek bizonyult ennek tükrében megvizsgálni azt, hogy pontosabban ki kezdeményezte ezt a fajta foglalkozást a gyermek számára. Látható a következő kördiagramon (21.ábra), hogy 41 %-ban a szülő kezdeményezte a fejlesztés megkezdését, míg a másik nagy százalékot az intézményben dolgozó pedagógusok kapták (44%). Részt vettek még a fejlesztés ajánlásában olyan pedagógusok, akik nem egy intézményben dolgoznak az érintett gyermekkel (9%). Emellett érkezett egy-egy kitöltés fejlesztőpedagógusi és óvónői ajánlásra is. Viszont a válaszlehetőségek közül senki nem adta meg az orvos, védőnő, gyógytornász, illetve a konduktor lehetőségét.

21.ábra: A foglalkozások kezdeményezőjének megoszlása

(Forrás: Saját szerkesztés)

Kiváltó ok elemzése

Foglalkoztatott az a kérdés is, hogy az összes kitöltő válaszainak alapján mely nehézség, illetve probléma kapta a legtöbb darabszámot. Összesítettem a három csoportot a (22.ábra) sávdiaagramon, és így szembetűnő lett, hogy a viselkedési probléma kapta a legtöbb kitöltést (69%). Majd ezt követte a szociális nehézség, beilleszkedési probléma. Ez utóbbi kiváltó okra az összes kitöltés alapján 63 % érkezett. Szorosan követte magas kitöltési aránnyal a beszéd és kommunikációs probléma (55%), illetve az idegrendszeri éretlenség (52%). A továbbiakban 50 % alatti kitöltés érkezett a maradék megadott területekre, illetve az egyéb kategóriára. 50% alatti volt a mozgáskoordinációs problémák (40%), a motivációs nehézség (29%), a feladattudatban problémák (28%) és az általános közérzeti problémák (20%).

A megkérdezett szakemberek véleményezték is egy-egy terület fejlődését. Ilyen például, mikor a pedagógus magatartási problémákkal küzdő gyermek fejlődéséről számol be; *„Magatartásbeli problémákkal küzdő gyermekkel foglalkoztam és az idő előrehaladtával fokozatosan javult a viselkedése.”* Egy másik részletes megítélés a magatartással kapcsolatban, ahol a félelem is megjelenik: *„Magatartásában pozitív változás, együttműködés megjelenése, félelem leküzdése”*. További példa, mikor a szakember a gyermek kommunikációs nehézségeiről számolt be, majd arról, miként vált ez a terület állat bevonásával fejleszthetővé: *„Több éve mutizmussal küzdő 8 éves gyermek a kutya társágában szívesen beszélget, közlékeny és a foglalkozásokon együttműködő. Az iskolában, idegen helyen, az utcán és egyéb fejlesztési alkalmakkor (gyógy pedagógus, fejlesztő pedagógus, pszichológus...) a gyermek nem szólal meg.”*. Másik, a beszéddel kapcsolatos szöveges kifejtés a szakemberek részéről, amit szeretnék ismertetni: *„Középsúlyos értelmi fogyatékos 8 éves fiú, beszédindítása, azóta nemcsak a beszéd fejlődése ugrott meg, hanem az értelmi képességei is.”*

A válaszok jól tükrözik, milyen sok esetben működhet együtt a gyermek, a szülő és a szakember az állat bevonásával. Többször kiemelték a beszédet és a viselkedési nehézségek megoldását a félelem leküzdése mellett. Továbbá beszámoltak azokról a megfigyeléseikről, melyben a gyermekeknél korábban nem láttak ilyen felszabadultságot, örömet.

22.ábra: A kiváltó ok elemzése

(Forrás: Saját szerkesztés)

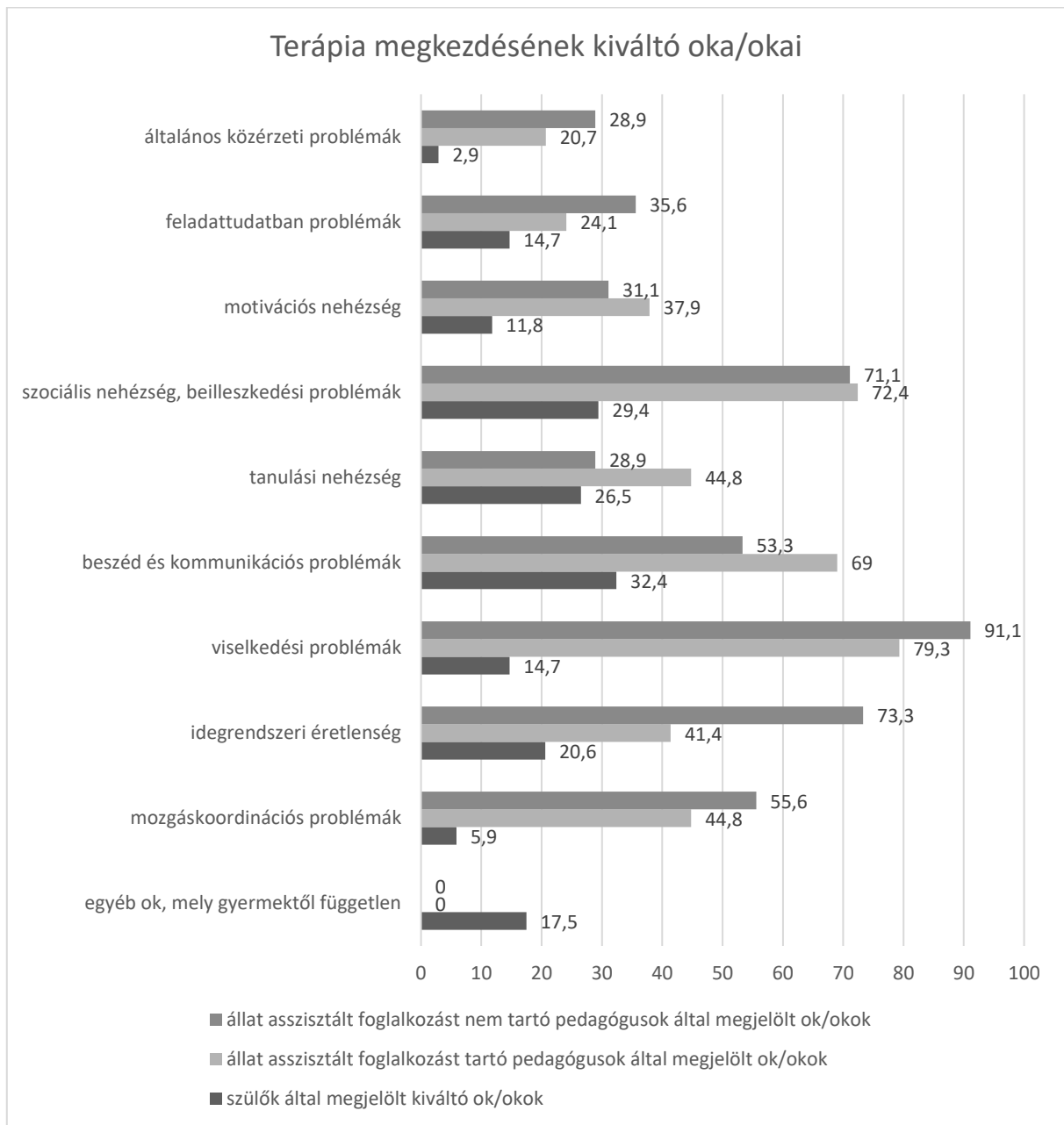

Elemeztem a továbbiakban azt is, hogy a pedagógusok két csoportjának miben egyezik, illetve miben tér el a véleménye (23.ábra). Illetve a szülő milyen nehézséggel indult el gyermekével az állatasszisztált terápia irányába. Ennek érdekében három csoportot alkottam, és vizsgáltam mindegyiküket, mely fő nehézségeket/problémákat jelölték be a terápia kiváltó okának.

Látványos a sávdiaagramon, hogy kimagasló eredményt a viselkedési probléma kapta mindkét pedagógus csoporttól. A foglalkozást nem tartó pedagógusok véleménye szerint, 79,3% a foglalkozást végző pedagógusok szerint pedig 91,1%), míg a szülők ezt kevésbé jelölték válasznak (14,7%). Kimagasló százalékot ért el a szociális nehézség, beilleszkedési probléma lehetősége (foglalkozást nem végző szakemberek 71,1%, foglalkozást végző pedagógusok szerint 72,4%, szülők véleménye alapján 29,4%), illetve a beszéd és kommunikációs problémák (foglalkozást tartó pedagógusok szerint 69%, foglalkozást nem végző pedagógusok szerint 53,3%, szülők szerint 32,4%). Ez utóbbi kettőnél a szülők is nagy számban jelölték, mint lehetséges indokot a terápia megkezdésére. Ezzel szemben alacsony elemszámú kitöltés érkezett az általános közérzeti problémákra (2,9), illetve a mozgáskoordinációs nehézségekre (5,9%) a szülők tekintetében.

23.ábra: Terápia megkezdésének kiváltó okai

(Forrás: Saját szerkesztés)

Az állatok bevonásának fő hatásai

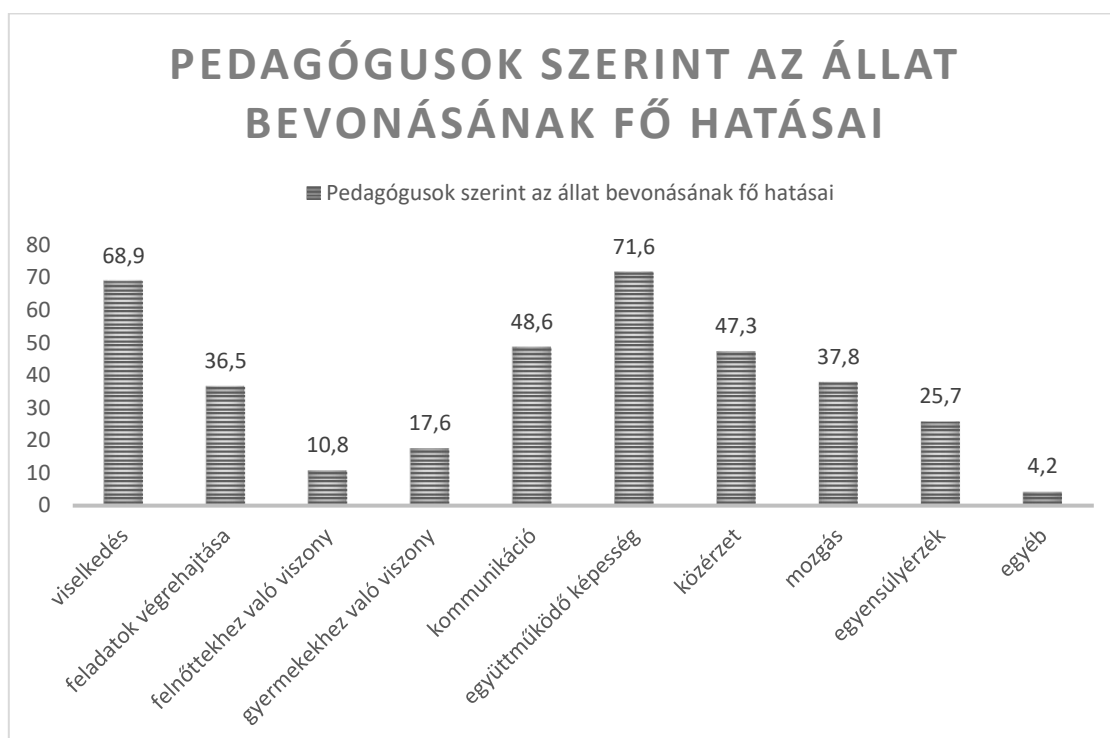
Vizsgáltam minden pedagógus véleményét (24.ábra), hogy az állatok bevonásával mely területekre hathatnak ki pozitívan a gyermek életében ezzel a fejlesztési módszerrel. Kértem őket a kérdőív kitöltésekor, hogy a szerintük legalapvetőbb hármat jelöljék be. Néhányan (3 fő) kifejtették egyéb véleményüket ezzel kapcsolatban. Egy kitöltő szakember külön kiemelte a motiváció fontosságát, illetve voltak néhányan, akik az összes felsoroltat szerették volna jelölni.

Elkészítettem az adatokból a lentebb látható oszlopdiagramot, melyet összevettem a szülők véleményével. Ők miként látják, miben fejlődött a gyermekük. A pedagógusok kimagaslóan az együttműködő képességet (71,6%) és a viselkedést (68,9%) tették első helyre, melyet fejleszthet az állatasszisztált terápia. Harmadik legtöbb elemszámot pedig a kommunikáció (48,6%) fejleszthetősége kapta. Ezenfelül meg kell említeni, hogy ettől a közérzetre (47,3%) kapott elemszám nagyon kevéssel maradt csak le, ebből kifolyólag következtethetünk arra, hogy az állatok jelenléte akár jelenthet egy megnyugtató, ösztönző közeget is. Továbbiakban a mozgás és a feladatok végrehajtása kapott nagyobb elemszámú kitöltést. A mozgást a pedagógusok 37,8 %-a, míg a feladatok végrehajtását a 36,5%-uk jelölte jól fejleszthető területnek állat bevonásával. A szociális kompetencia értékelésén belül több kitöltés érkezett a gyermekekkel való kapcsolat (17,6%) fejlesztésére, mint a felnőttekhez való viszonyra (10,8%).

Összességében nagyon változatos kitöltések érkeztek, és minden területet megjelöltek a pedagógusok, mint fejleszthető opciót. Természetesen ez függ a gyermek nehézségétől, együttműködésétől, illetve a bevont állatfajtól is.

24.ábra: Pedagógusok szerint az állat bevonásának fő hatásai

(Forrás: Saját szerkesztés)

A pedagógusok véleménye mellett kíváncsian elemeztem a szülők által megadott szempontokat, melyet Likert-skálán tölthettek ki. A skálán hagytam semleges válaszlehetőséget is, hiszen minden gyermek eltérő nehézséggel/nehézségekkel vett részt a foglalkozáson. Ez nehezítette az elemzést és a diagram elkészítését, viszont ezt a lehetőséget muszáj volt megadni, hogy a szülők kifejezhessék a semleges attitűdjüket a vizsgált területtel kapcsolatban. Viszont a diagram lehetőséget biztosított arra, hogy átláthassam, mely területek fejlődtek a leginkább, mi az, amibe az állatot érdemes bevonni. Ebből adódóan a szülők értékeléseit egy diagramba szerkesztettem, hogy egyrészt megtudjam, mely területek kimagaslók számukra, majd másrészt összevethessem a pedagógusok értékelésével. A szülők kitöltésénél kihagytam a nem értékelhető kitöltési lehetőséget, ezáltal, ahol alacsony a kitöltési elemszám, ott a gyermekeknél nem is vártak azon a területen fejlődést. Ilyen többek között a mozgás és az egyensúly kategória. Viszont az is leolvasható, hogy néhány esetben bizonyos fejlesztendő területnél nem járt sikerrel a fejlesztés. Több negatív elemszám érkezett (pozitívak mellett) például a feladatok végrehajtásánál. Ebben az esetben 8,8 %-ot kapott az „egyáltalán nem lett jobb/nem javult” kategória. (25. ábra). Megfigyelhető a szülők értékelésénél, hogy sok kitöltést kapott a viselkedés, épp olyan kimagaslóan, mint ahogy a pedagógusok is értékelték ezt a fejlesztendő területet. Továbbá megegyezik a magas kitöltési arányban a

kommunikációs képesség, mind a szülők, mind a pedagógusok által. Illetve a feladatok végrehajtása is magas százalékot ért el. Szülők esetében is látható, hogy az „egyértelműen javult” és az „inkább jobb lett” kategória épp úgy magas kitöltést kapott, mint a pedagógusok esetében. Ami eltér, és a szülők észrevétele más a szakemberekével szemben, az a szociális kompetencia javulása. A pedagógusok esetében nem lett ekkora sikere ennek a lehetséges fejlesztendő területnek, mint a szülők tapasztalatai alapján. Természetesen ez adódhat abból, hogy a szülő ismeri legjobban a saját gyermekét, és pontosabban meg tudta figyelni azt, miképp reagál a gyermeke más felnőttek, illetve más gyermekek társaságára, interakciójára.

25.ábra: Szülők értékeléseinek megoszlása

(Forrás: Saját szerkesztés)

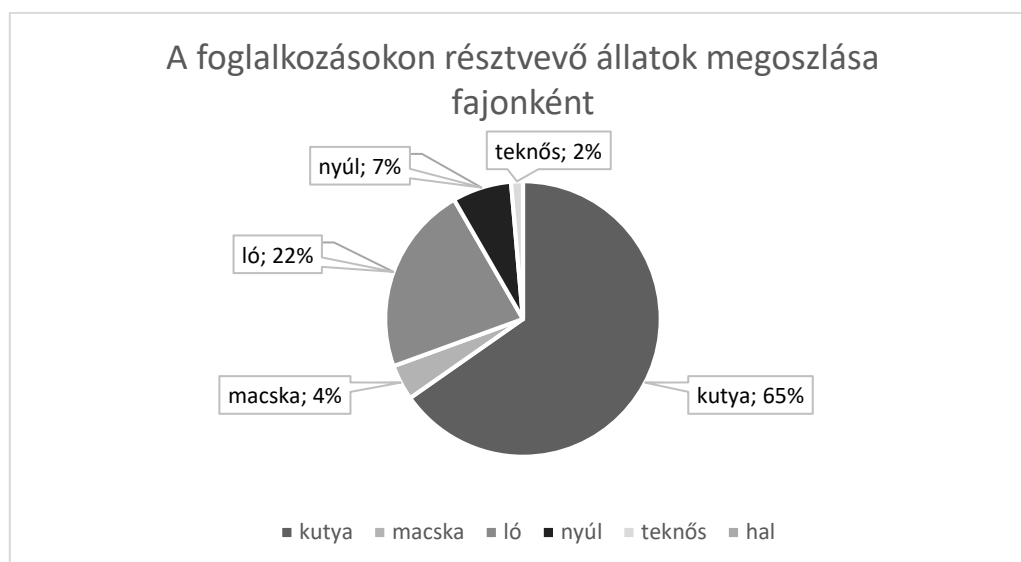
Állatfajok részvétele

Először megnéztem azt, hogy a tényleges foglalkozásokon milyen állatok vesznek részt (26.ábra), majd kiegészítettem a diagramomat, azokkal a pedagógusokkal, akik még nem tartottak állat segítségével foglalkozást (27.ábra).

A következő kördiagram (26.ábra) mutatja a szülők és a foglalkozást tartó pedagógusok által bevont fajokat. Ebből jól kitűnik, hogy a kutya örvend a legnagyobb népszerűségnek (65 %), majd a gyakoriságban a lovak részvétele következik a sorban (22%). Néhány százalékban van nyúl (7%) és macska (4%). Igen kevés százalékot kapott a teknős (2%), a hal pedig semennyit.

26.ábra: A foglalkozásokon résztvevő állatok fajonkénti megoszlása

(Forrás: Saját szerkesztés)

A következő oszlopdiagramban (27.ábra) összehasonlítottam az összes adatot, ezért bevontam azokat a pedagógusokat is, akik még nem tartottak ilyen jellegű foglalkozást.

Kíváncsi voltam, mely állatfajokkal dolgoznának együtt a legszívesebben. Megfigyelhető itt is a kutyára érkező kimagasló elemszám. Illetve az is leolvasható, hogy a nyúl, a macska és a teknős hasonló megoszlást mutat, mint az előző kördiagramon (26. ábra), melyben valós foglalkozások megtartása történt állatok bevonásával. Továbbá érdekes, hogy állatasszisztált foglalkozást nem tartó pedagógusok a halat is bevonhatónak tartják, míg azok, akik tartottak már ilyen jellegű terápiát, ők nem jelölték be lehetőségként. (27. ábra).

27.ábra: Állatfajok megoszlása a foglalkozásokon

(Forrás: Saját szerkesztés)

Megkérdeztem a pedagógusokat, hogy miért épp az adott fajt választották, miért azt tartják a legalkalmasabb állatnak a foglalkozások megtartásához. Szövegesen fejthették ki a véleményüket. Szeretnék idézni néhány gondolatot a szakemberektől:

„Mert ugyan öntörvényű állat a macska, de gyermekek között is szeretetet ad, bújik. Kedves, együttműködésre serkent.”

„A kutya okos, és őket képzik is terápiás állatnak. A macska megint csak terápiás állat a simogatása és a dorombolás jótékony hatással van.”

„A kutya kontrollálható, motiválható, mozgatható, képes a kötődésre, szociális tanulásra, szociális vonzódásra, szabályalapú viselkedésre. Épített környezetben él.”

„Macskám van és készülünk is terápiás útra lépni.”

„Nem tudom, hogy helyesen fogalmazom-e meg: de a lovak nagy/ kiterjedt szívcsakrával rendelkeznek és a rájuk/ velük történő finomhangolás könnyebb az embereknek.”

„Gyerekkorom óta lovagolok és azt tapasztalom, hogy a lovak jelenléte megnyugtat, szerintem másra is ilyen hatással lenne, Ha befejeztem pszichológia tanulmányaimat, szeretnék majd én is lovasterápiával foglalkozni.”

„A kutya jó abban, hogy lehet jól irányítani. A ló a mérete és a higgadtsága miatt rendkívül nyugtató. A nyúl nagyon kis puha és kedveske, a kiszolgáltatottsága miatt segíthet a gyerekeknek a koncentrációban, figyelésben.”

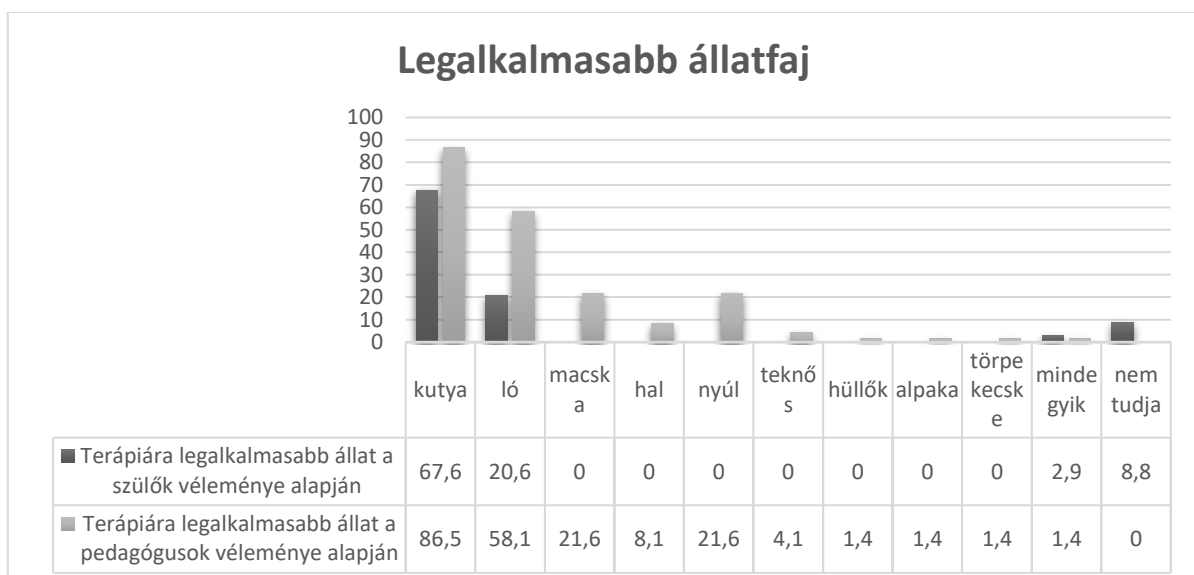
„Tudományosan bizonyított, mennyire taníthatók, együttműködők a fent nevezett állatok. Míg a hüllő-, hal- és rágcsálófélék legfeljebb kézhez szoktathatók, de nem aktív részei a terápiának és nem is feltétlenül élvezik azt.”

„Mindkét állattal való munka fegyelmezettséget igényel. Mindkét állat képes minőségi kommunikációra a gyerekekkel. Egy hal vagy teknős nem. A lovaglás jótékony hatásai (koncentráció, ritmus érzék, erő, egyensúly, koordináció, tér - és irányérzékelés, motorika) bizonyítottak. A kutya könnyen elérhető segítő, aktívabban bevonható, mozgásra tanítható (pl kúszás, átfordulás) ami a gyereket motiválhatja, ha együtt csinálják.”

Arról is szerettem volna tájékozódni, hogy a szülők véleménye mit mutat, mennyire ismerték meg ezáltal az állatasszisztált fejlesztések keretein belül az állatok pozitív hatásait. Kíváncsi voltam arra, hogy a szülők szerint melyik faj a leghatékonyabb az állatasszisztált terápiák/foglalkozások során. Azt is vizsgáltam a kutatásomban, hogy miképp vélekednek a szülők, és miképp a szakemberek a lehetséges állatfajok bevonásáról. Melyiket tartják laikusként a legalkalmasabbnak, illetve a leghatékonyabbnak. Természetesen számos szülő előzetes tanulmányokkal rendelkezett, de összességében foglalkoztatott, milyen meglátásaik vannak a különféle állatfajokkal kapcsolatban.

Látható a következő oszlopdiagramon (28.ábra), hogy a szülők véleménye is egyezik a pedagógusokéval, így a kutya kapta a legtöbb kitöltést 67,6%-ot a szülőktől, míg a pedagógusoktól 86,5 %-ot. Ezt követte a ló 20,6 %-kal, illetve jóval magasabb arányban a pedagógusoktól 58,1 %-ban. Többen pedig a „bármelyiket”, illetve a szülők közül a „nem tudom” kategóriát is megadták. Észlelhető, hogy tulajdonképpen két állatfaj volt az, amit biztosan jelöltek a szülők és a pedagógusok is, mely a foglalkozások megtartásának hatékonyságát fokozza.

28.ábra: Legalkalmasabb állatfaj szülők és pedagógusok véleménye alapján
(Forrás: Saját szerkesztés)

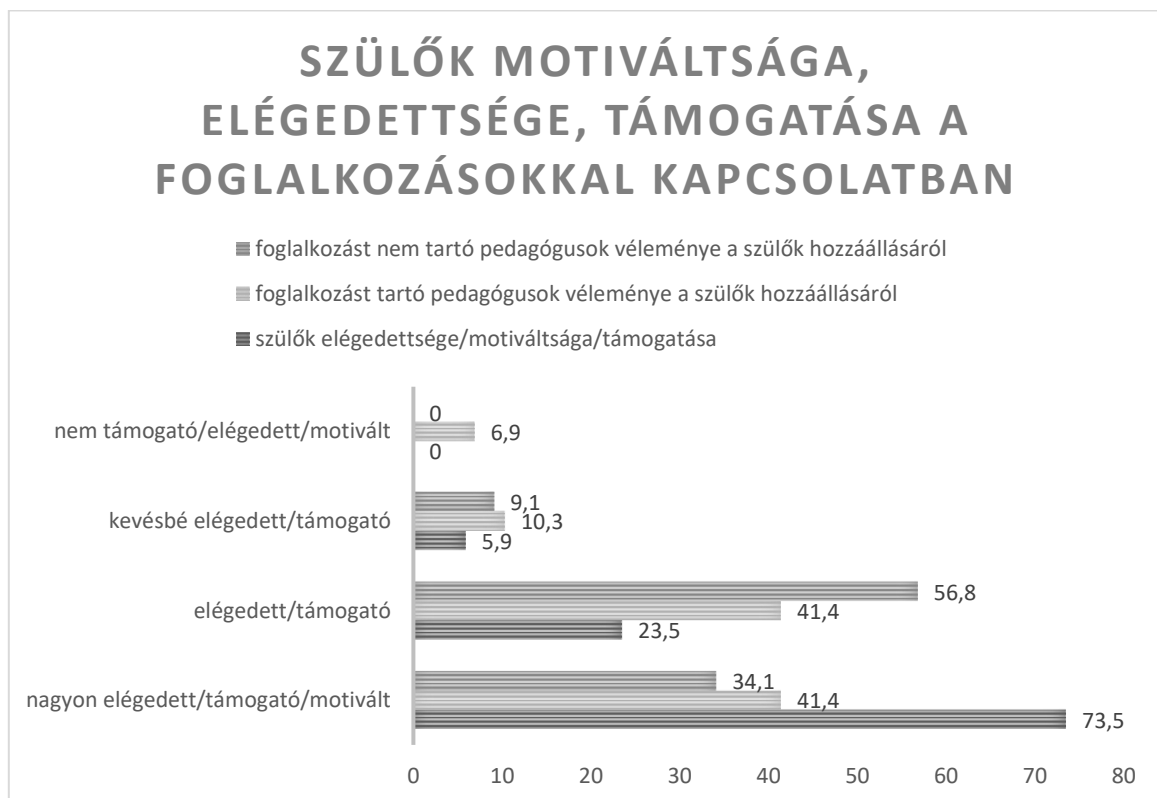
Szülők elégedettsége, véleménye

Kutatásom utolsó fejezeteként szeretném még pontosabban kiemelni a szülők benyomását az állatasszisztált foglalkozásokról.

Egyértelműen leolvasható a 29.ábráról, hogy nagy arányban a szülőkről alkotott kép is éppen olyan pozitív töltetű, mint ahogy a szülők is saját magukról véleményezték ezt a foglalkozásokkal kapcsolatban. Megállapítható, hogy a szülők kimagaslóan elégedettek, motiváltak és támogatók.

A pedagógusok, akik tartanak ilyen jellegű foglalkozásokat, úgy látják éppen ugyanannyi százalékban, hogy nagyon elégedettek vagy elégedettek/támogatók a szülők. Míg az ilyen jellegű foglalkozást nem tartó pedagógusok véleménye alapján leolvasható, hogy szerintük inkább pusztán csak elégedettek/támogatók a szülők, nem kimagaslóan motiváltak a foglalkozásokat illetően.

29.ábra: Szülők motiváltsága, elégedettsége, támogatása a foglalkozásokkal kapcsolatban
(Forrás: Saját szerkesztés)

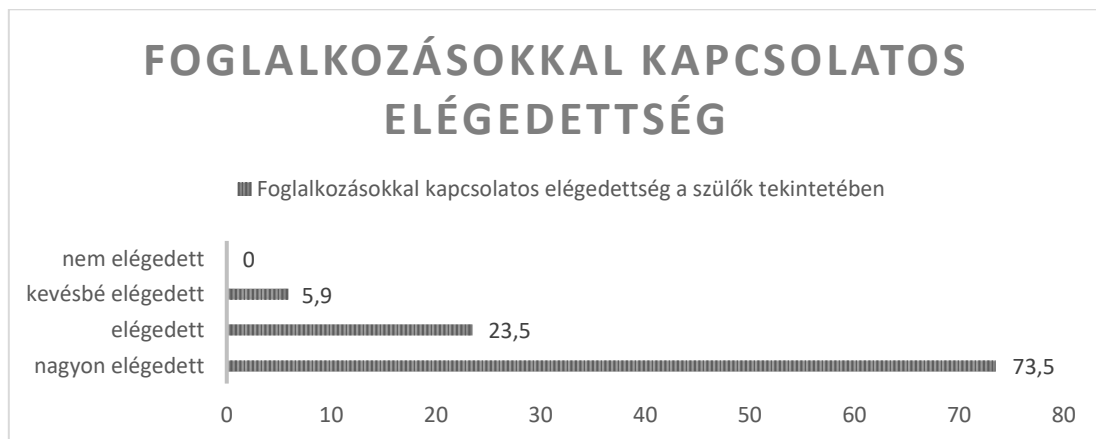

A szülők kérdőívének elemzésénél utolsó előtti adatként megnéztem, mennyire elégedettek az állatasszisztált foglalkozásokkal (30.ábra). 73,5 %-a nagyon elégedett, 23,5 %-a elégedett, és 5,9 %-a kevésbé elégedett. Elmondható, hogy ez az 5,9% megfelel az előbb

kapott 5,9 %-kal. Ebből kifolyólag, ahol a gyermek az egyéb fejlesztéseket választaná szívesebben, ott a szülő sem elégedett teljes mértékben az állatassisztált foglalkozással. Egyéb megjegyzésben pedig egy kitöltő beírta, hogy nagyon örül ennek a lehetőségnek az iskolában.

30.ábra: Foglalkozásokkal kapcsolatos elégedettség a szülők tekintetében

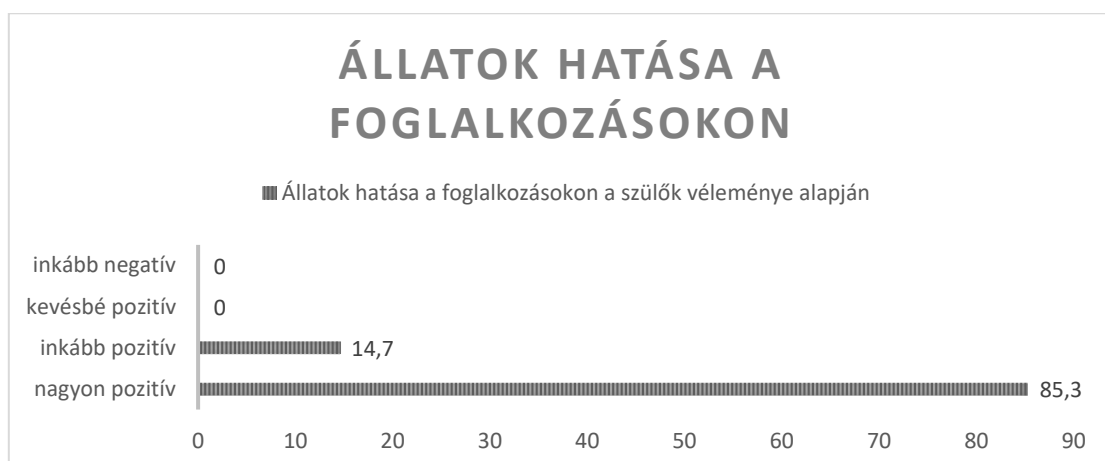
(Forrás: Saját szerkesztés)

A szülők véleményének vizsgálatánál zárásként megnéztem a hozzáállásukat is (31.ábra), miképp látják, mennyire hasznos az állatassisztált foglalkozás. Egyértelműen a nagyon pozitív válaszlehetőség kapott kimagasló eredményt (85,3%). Tehát észlelhető, hogy a szülők véleménye majdnem egyöntetű, és érzékelik az állatok által alkotott pozitív közeget és a gyerekekre gyakorolt jótékony hatást. A maradék kitöltés is pozitív hangvételű volt, ugyanis a kitöltő szülők 14,7 %-a az inkább pozitív kitöltési lehetőséget adta meg. Az állatassisztált terápia negatív hatására egy szülő sem adott kitöltést.

31.ábra: Állatok hatása a foglalkozásokon a szülők véleménye alapján

(Forrás: Saját szerkesztés)

4. Következtetések és javaslatok

Az állatasszisztált foglalkozás szinte bármilyen korosztálynál vagy célcsoportnál alkalmazható. Ami a konkrét életkort illeti, a kutatásomban az óvodás, illetve az általános iskolás gyermekek kerültek előtérbe. Viszont számos más célcsoportot is megadtak a szakemberek. Így feltételezhető, hogy bármely gyermek, vagy akár felnőtt csoportnál hasznosítható volna. Érdeemes lenne többféle összetételű csoportot alkotni különféle korosztállyal, eltérő nehézségekkel, majd vizsgálni számos területet, melyekre jótékonyan hatnak bizonyos állatfajok. Tehát ennek érdekében is célszerű az állatasszisztált foglalkozás minél szélesebbkörű bemutatása, megismertetése.

Megfigyelhető volt, hogy a foglalkozást tartó szakemberek többségében gyógypedagógus végzettséggel rendelkeztek. Ezáltal a pedagógia egyéb színterei között is javasolható a fejlesztések ezen formájának megvalósítása. A pedagógusok arról számoltak be, hogy sokszor a saját intézményükön belül ismerkedtek meg ezzel a lehetőséggel. Pozitív élményként maradt meg bennük az állat jelenléte, így a népszerűsítést sokoldalúan kell véghez vinni. Célszerű lenne intézményeknek felkeresniük szakembereket, egyesületeket, szervezetek, melyek állatasszisztált foglalkozást tartanak, majd invitálni a saját intézményükbe, természetesen, ha a pedagógusok nagy arányban támogató attitűdöt mutatnak. Akár különféle fajokkal foglalkozó tenyésztői egyesületeket felkeresni, melyek bevonhatók az állatasszisztált foglalkozások lebonyolításának bizonyos szakaszaiba. Akár a megfelelő egyed kiválasztásának első lépéseinél nagy segítséget nyújthat egy megfelelő populációból választott egyed. Ezenkívül akár más állatfaj-mint kutya vagy ló- bevonásának javaslása is célszerű lehetne. Hiszen nem mindegyik állat bevonásának vannak ugyanolyan szigorú képzési követelményei, illetve anyagilag, képzési, - és infrastruktúra szempontjából is merőben eltérő lehet egy-egy bevonható faj. Ezek mellett, akár a szülők köreiben is sarkalatos lehet az állatasszisztált foglalkozások népszerűsítése, bár kutatásomban a szülői kezdeményezés is nagy arányban jelen volt. Tehát észrevehető, hogy a szakemberek oldaláról szükséges erősíteni inkább ezt a fajta tevékenység bemutatását.

Akár a korai fejlesztés keretein belül is pozitív hozadéka lehetne az állatok bevonásának. Kutatásomban a korai életévek is kimagasló elemszámot képviseltek, melyben a szakemberek meghatározták, hogy fejlődést érhetünk el a foglalkozásokkal. Továbbá, a korai életévekben jelentősen befolyásolja a gyermek későbbi viszonyát az állatokhoz, ha ilyen téren is biztos alapokat fektetünk le. Célszerű a gyermek életébe minél gazdagabban bevonni az élővilágot, hiszen számos területre fejlesztő hatással bírhat az ilyesfajta ingerdús környezet.

Alátámasztja az állatok és az élővilág jótékony hatását az is, hogy a gyermekeknek az állatokhoz fűződő viszonya több esetben sokkal jobb lett, mint a foglalkozások előtt a vizsgálat alapján. Valamint a pedagógusok beszámoltak a gyermekek első reakciójánál érdeklődésről, izgatottságról, esetlegesen félelemről, viszont sosem maradtak a gyermekek semleges hozzáállással az állatok felé. Tehát következtetésként érzékelhető, hogy az állat jelenléte mindig kimozdítja a gyermekeket a mindennapok megszokásaiból, akár a komfortzónájukból, ezzel a ténnyel pedig lehet a pedagógusoknak eredményesen dolgozni. Előre vihetik az óra, - illetve a fejlesztés anyagát, motiválni tudnak, szociális területen fejleszthetnek, kommunikációra ösztönöznek stb. Ennek ellenére sok pedagógus számolt be a jövőbeli terveiről az állatasszisztált foglalkozásokról negatív hangvételben. Az állatokkal való foglalkozás, képzésük, ellátásuk, tartásuk önmagában nem egyszerű feladat. Nem lehet pusztán tárgyként kezelni őket, sok esetben a képzésük rengeteg időt és pénzt ölel fel. Úgy gondolom, érdemes lenne ezügyben kutatást végezni, mi lenne az, ami segítene a pedagógusoknak abban, hogy végezhesék ezt a fajta terápiás eljárást, természetesen, amennyiben a viszonyulások ehhez megfelelő. Célszerű lehetne a szakembereknek egy bemutató egy-egy állatfajról, milyen sikereket lehet elérni, illetve bizonyos jogszabályokról. Megismertetni bizonyos fajokban rejlő lehetőséget.

További érvelés az állatasszisztált foglalkozások mellett, hogy számos szülő számolt be arról, hogy az egyéb fejlesztést abbahagyták a gyermeknél, míg az állatasszisztált foglalkozások folyamatban maradtak. Illetve a gyermekek többször preferálták ezt a fajta foglalkozást, mint a többi.

Az összes kitöltés alapján a három leggyakoribb kiváltó ok a viselkedési probléma, a szociális és beilleszkedési problémák, illetve a beszéd és kommunikációs nehézségek voltak. Ezt tovább elemezve némi eltérés látszott a szülők és pedagógusok véleménye között. A kommunikációs és beszéd nehézségek, illetve a szociális képességek mindkét csoportnál nagy mennyiségben jelen voltak. Viszont a pedagógusok a viselkedést is magas arányban jelölték kiváltó oknak, a szülők pedig a tanulási nehézségeket is kiemelték.

Látható volt, hogy az állatok pozitív hatása szinte minden területre kihatott a gyermekeknél, volt, ami kimagaslóan, de ez természetesen függ az adott gyermektől, annak nehézségeitől, illetve állattól, terapeutától, szociális színterek minőségétől stb. Jelentős volt mindkét kitöltő csoportnál a kutatásomban az együttműködés és a viselkedés javulása állat bevonásával. Úgy gondolom a viselkedésre kapott elemszám érdekesítő lehet. Mind a szülők, mind a pedagógusok véleménye egyezik, miszerint a gyermek viselkedése megváltozott jó irányban az állatok által. Holott a szülők ritkán keresték fel viselkedési problémákkal a

foglalkozás vezetőjét. Következtetésképp el lehet mondani, hogy az állat puszta jelenléte javított a közérzeten, így érdemes megfontolni a szülőknek és a pedagógusoknak egyaránt, hogy képesek-e rendszeresen bevinni az állatot a gyermek életébe. A rendszeresség pedig kiemelten fontos az elkötelezettség mellett. Érdemes volna ebből kifolyólag ezirányban is vizsgálni. Mely feladatok, állatok, korosztály az, aminél hatékonyan tudott működni az állattasszisztált terápia, illetve milyen területekre lehet fókuszálni egy-egy beavatkozással.

Kutatásomban többször kiemelték a szakemberek, hogy hosszú évek kitartó munkájával értek el látványos eredményeket a gyermekeknél. Ennek eredményeképp a pedagógusokat érdemes lenne erre a tényre felkészíteni, hiszen gyakran jelölték azt a kutatásomban, hogy a célcsoportnál nem értek el megfelelő eredményeket vagy fejlődést. Feltételezhető, hogy ez a kevés időnek köszönhető. Igaz, ez nem derül ki a jelen kutatásból, de érdekes összefüggések tekintetében a jövőben ilyen területen is lehetne vizsgálatokat végezni. Bár a gyermekek eltérő korosztályból, nehézséggel rendelkeznek, viszont érdemes lenne egy olyan kutatást készíteni, amelyben különféle gyermek csoportok, különféle életkorok és nehézségek fejlődésének átlagos idejét méri.

5. Összegzés

Összességében megállapítható, hogy az állatok bevonása rendkívül széleskörben alkalmazható. Leginkább az óvodás, illetve az általános iskolás gyermekeknél tartották a leghatékonyabbnak a szakemberek és a szülők. Ezentúl a kívánt célcsoport jelölésénél is erről számoltak be a pedagógusok. Viszont minden életkor és csoport kapott kitöltést a szakemberektől, annak tekintetében, hogy hatékonyak találják-e a foglalkozást. Tehát érzékelhető, hogy az állatok bevonásának esélyt adni kiváló lehetőség, és várhatóan valamilyen területen pozitív hatást figyelhetünk meg. Többségben a szakemberek gyógypedagógus képzettséggel rendelkeztek, illetve nagyon szerteágazó specifikumokat is megszereztek egyéb területeken belül. Életkorukat tekintve pedig az idősebb korosztály volt alacsonyabb számban a kitöltők közül. Összességében elmondható, hogy arányaiban egyenlően oszlott meg az életkor, ezáltal az állatok bevonására minden szakembernek, minden életkorban lehetősége nyílhat. A szülők gyakran tanultak erről a fejlesztési módszerről, de még gyakrabban ismerőstől vagy barátoktól hallottak róla. A megkérdezett szülők több, mint fele magas végzettséggel rendelkezett, tehát feltételezhető, hogy jól tájékozott személyekről van szó, így több csatornán át eljuthatott hozzájuk a fejlesztés lehetősége. Kevés alkalommal kezdeményezte a foglalkozást nem pedagógus végzettségű szakember. Az állatasszisztált terápia egyelőre inkább nagyobb számban pedagógusok munkájához köthető. Megfigyelhető volt a kutatásomban, hogy a gyermekek rendszeresen járnak ezekre a foglalkozásokra, illetve több alkalommal jobban kedvelték az állatokkal eltöltött időt, mint egyéb fejlesztési formákat. A pedagógusok sok esetben szeretnék kipróbálni ezt a fejlesztési eljárást, de számos dolog gátolja ebben őket. Többször kiemelték, akár szövegesen is, hogy nincs ehhez képzettségük, illetve az anyagiak, az infrastruktúra hiánya és az állat képzése is nehézséget okoz. Ezzel szemben az állatok bevonását jótékony hatásúnak ítélték, és többen beszámoltak arról, hogy mennyire megragadta őket ez a fajta fejlesztési lehetőség.

A gyermekek többnyire kedvelték a foglalkozásokon való részvételt, továbbá a pedagógusok a gyermekeket motiválnak látják, illetve gondolják. Ki tudnak szakadni a mindennapos rutinból, a megszokottságból, mind a pedagógusok, mind a gyermekek. A kizökkentés, a meghökkentés jól alkalmazható pedagógiai módszer, elmondások alapján egy gyermek hozzáállása sem maradt semleges, mikor az állatokat bevonták. Közérzetük javulni látszott, pedig nem sok szülő fordult a terápia megkezdése érdekében a gyermek közérzeti problémái végett. Talán bevonni az állatokat olyasfajta lehetőség, ami valóban mindenkinek jó, még ha a fejlesztendő célterület nem is változik számottevően pozitív irányba, mégis a gyermek

általában jól érzi magát, és ezzel más egyéb területet képes lehet a pedagógus fejleszteni. Természetesen a fejlesztendő terület pozitív irányú változása a cél, tehát akár sok esetben inkább kiegészítő terápiának lehetne alkalmazni.

Az intézményekben dolgozó pedagógusok is támogatók az állatasszisztált foglalkozások tartásával kapcsolatban. Látható volt, hogy főleg azok a pedagógusok nyilatkoztak erről így, akik már tartottak ilyen foglalkozásokat. Feltételezhető, hogy ez a pedagógus csoport a fejlesztések lebonyolításakor az intézményben pozitív megerősítéseket kapott a többi szakembertől. Ebből fakadóan nem csak az állatok népszerűsítése, a gyermekek fejlesztése történt meg, hanem a pedagógus saját önértékelése, illetve a pedagógusok közti kommunikáció fejlesztése is megtörtént.

A foglalkozások megkezdésének oka sokszor viselkedési probléma volt. Úgy gondolom, ezen a nehézségen az egyik legjobb fejlesztési módszer az állatasszisztált terápia, hiszen itt élőlényekkel dolgozik együtt a gyermek, ebből fakadóan a szabályok lefektetése a szakemberek részéről, majd a gyermekkel ezek betartatása rendkívül lényeges tényező. Kimagasló volt a szociális kompetencia fejlesztése érdekében történő foglalkozások tartása. A szakirodalom alapján is kimagasló szerepe volt az állatoknak ezen terület fejlesztésében. Nem elhanyagolható a beszéd és kommunikációs képességek fejlesztésének sikere sem.

Összességében megállapítható, hogy a szülők elégedettek, többnyire azt látják, hogy a gyermekük élvezik a foglalkozásokon való részvételt, illetve bizonyos területekben fejlődés is várható volt. Némelyik szülő negatívan vélekedett számos kérdésnél a kutatásomban, de az összegző kérdésben, miszerint hatékony-e az állatasszisztált terápia, egyaránt mindenki pozitív attitűdről számolt be. Tehát a szülők oldaláról is támogató közeg érkezik a pedagógusok, - és a választott terápiás foglalkozás felé, ez előre viheti a szakembereket ezen fejlesztések további megtartásában. Ugyanakkor a pedagógus kompetenciája növekszik, és az állatok bevonásának sikere motiválhatja az elkövetkezendő foglalkozásokon őket.

Végezetül, megkérdeztem a pedagógusokat, mi volt a legnagyobb siker/eredmény, amit a célcsoporttal, gyermekekkel elért. Ezekből szeretnék zárásként idézni néhányat:

„Állatoktól félő gyerek lóra ültetése (autista), Adhd -s gyerek tanulmányi eredményeinek és figyelem megtartási, koncentrációs képességének jelentős javulása ”

„Autista osztályban egy éven belül megnyíltak a gyerekek a kutyának először majd nekem is.”

„Mosoly a gyermekek arcán. Illetve, hogy sokkal aktívabbak az órán, ha a kutya is ott van.”

„Egyre jobban nyitnak az állatok és a világ felé a gyerekek. :)”

6. Irodalomjegyzék

- Babos E. (2013): Állatasszisztált Terápia Módszertani Előtanulmány Óvodáskorú Gyerekek Kutyával Történő Fejlesztésére. Alkalmazott Pszichológia. [2023.07.31]>URL: http://ap.elte.hu/wp-content/uploads/2015/07/APA_2013_3_BABOS.pdf
- Becker és D. Morton (2002): Az állatok gyógyító ereje. Hogyan hasznosítsuk az állatok csodálatos képességeit az emberek boldogsága és egészsége érdekében? New York, Gold Book Kft., 39 o. 46-47 o.
- Csorbáné Szigetvári M. és Szakács N. (2017): Négy lábú tanársegédek: A kutyás terápia gyakorlati és hatásvizsgálati lehetőségei. Székesfehérvár.: Alpha.Vet Kft. 7-8. o.
- F. Ristol és E. Doméneec (2015): Animal Assisted Therapy. Techniques and Exercises for Dof Assisted Interventions. Miami, Fl 33134: SMILES CTAC Inc., 15-25.o.
- Gereben (2022): A gyógypedagógiai folyamat nevelési és terápiás összefüggései- a nevelési terápia alapkérdései a neveléstudomány diszciplináris rendszerében. Gyógypedagógiai Szemle L. évfolyam 18-19.o.
- Gordosné Szabó A. (2012): Gyógyító pedagógia. Nevelés és terápia. Budapest: Medicina Könyvkiadó Zrt., 74 o.
- Horváth Gy. (2004): Pedagógiai pszichológia. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, 127-131.o
- Kereki J. (2017): Utak. Budapest: ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar, 19 o. 42-43. o.
- Kereki J. és Szvatkó A. (2015): A koragyermekkorai intervenció, valamint a gyógypedagógiai tanácsadás, korai fejlesztés, oktatás és gondozás szakszolgálati protokollja. Budapest: Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft. 17 o.
- Lannert J. (2009): A korai intervenció intézményrendszer hazai működése. Vezetői összefoglaló [2023.07.31]>URL: https://www.t-tudok.hu/file/korint/korint_2009.pdf
- Lányiné Engelmayer Á. (2017): Intellektuális képességzavar és pszichés fejlődés. Budapest: Medicina Könyvkiadó Zrt., 190 o.
- Loványi E. (2022): Legyőzheti-e technológiával támogatott segítőkutya a robotot? Kísérlet a „segítőkutya vagy segítőrobot” típusú dilemmák feloldására. Gyógypedagógiai Szemle L. évfolyam 55.o.
- Mesterházi Zs. és Szekeres Á. (2019): A nehezen tanuló gyermekek iskolai nevelése. Budapest: ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar, 185-186. o. 511 o. 517-522.o.

- Mile A. és Kiss L. (2022): Kihívások és megfelelések a pedagógiai szakszolgálati ellátórendszerben. Gyógypedagógiai Szemle L. évfolyam 38-45.o.
- Molnár M., Rudolf Zs., Szalai K., Takács I. (2015): Állatasszisztált pedagógia és terápia. Kaposvár: Dombóvári Szecsox Nyomda Kft. 15 o. 81 o.
- N. Lind (2009): Animal Assisted Therapy Activities To Motivate and Inspire. The United States of America: PYOW Publishing, Ink., 110-1119 o.
- N. R. Gee, A. H. Fine, P. McCardle (2017): How Animals Help Students Learn. New York: Routledge. 10-25.o.
- Szabó R.: Hatályos jogszabálygyűjtemény. [online] Budapest: 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról [2023.07.31] >URL: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300326.kor>
- Szabó R.: Hatályos jogszabálygyűjtemény. [online] Budapest: 63/2021. (XII. 29.) ITM rendelet a pedagógusképzés képzési terület egyes szakjainak képzési és kimeneti követelményeiről [2023.07.31] >URL: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a2100063.itm>
- Szvatkó A., Arató D., Bodnár E., Fodorné Földi R.:(2016): Gyermekút, Mozgásterápiás protokoll a kora gyermekkori intervencióban [2023.07.31]>URL: https://gyermekut.hu/pdf/Mozgasterapia_e-verzio.pdf
- T. Pichot (2012): Animal-Assisted Brief Therapy.New York: Routledge. 5-8 o. 16 o. 152-153 o.
- V. Klimke (2003): Gyógyító állatok. „Akikre” mindig számíthatunk.Budapest: Gladiátor Kiadó, 136-137. o.
- W.C. Hartje (2012): Lovasakadémia: Lovasterápia Gyógypedagógiai lovaglás, lovas pszichoterápia. Budapest: Mezőgazda Kiadó, 13. o.
- Wagner K. (2008): A Magyar Lovasterápia Szövetség Alapítvány célja és feladatai. Gyógypedagógiai szemle 36. évfolyam 3. szám 229- 232 o.

7. Mellékletek

Hallgatói nyilatkozat

NYILATKOZAT

Szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: HETÉNYI LILI VERA
A Hallgató Neptun kódja: DVGJAO
A dolgozat címe: Az ALLATASSZISZTÁKTI INTERVENCIÓ A (GYÓGY)PEDAGÓGIAI MUNKÁBAN
A megjelenés éve: 2024
A konzulens intézetének neve: NEVELÉSTUDOMÁNYI INTÉZET
A konzulens tanszékének a neve: GYÓGYPEDAGÓGIAI TANSZÉK

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelté után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: 2024 év 04 hó 12 nap

Lili Vera
Hallgató aláírása

Konzulensi nyilatkozat

NYILATKOZAT

Hetényi Lili Vera (Neptun azonosítója: DV6JA0) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A szakdolgozatot a záróvizsgán történő védeésre javaslom / nem javaslom¹.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem*2

Kaposvár, 2024. 04. 17.

belső konzulens